

VII. Universitetets videnskabelige Samlinger og Anstalter.

1. Universitetsbiblioteket 1909—1910.

(Overbibliotekar, Dr. Sofus Larsen).

Biblioteket var i det akademiske Aar 1909—1910 aabent for Publikum i 267 Dage. Der udlaantes 23,447 Bind (mod 19,806 Laanebeviser), medens der i den almindelige Læsesal fremtoges 71,461 Bind til 19,779 Besøgende, og 24,143 Hefter benyttedes af 2385 Besøgende paa Tidsskrift-Læsesalen.

Hvorledes disse Tal fordeler sig paa de enkelte Maaneder, fremgaar af nedenstaaende Oversigter:

Den almindelige Læsesal (aabn Kl. 10—8).

	Dagetal	Besøgende	Fremtagne Bind
September	26	2188	6561
Oktober	25	2153	6727
November	26	2303	8348
December	20	1513	4960
Januar	25	1678	6071
Februar	24	1817	7009
Marts	23	1724	6987
April	24	1696	6453
Maj	22	1469	6367
Juni	25	1373	4230
Juli (Sommerferie)			
August	27	1865	7748
	267	19779	71461

Tidsskrift-Læsesalen (aabn Kl. 10—8).

	Dagetal	Besøgende	Benyttede Hefter
September	26	173	1741
Oktober	25	182	1921
November	26	261	2518
December	20	165	2950
Januar	25	190	1761
Februar	24	252	3613
Marts	23	234	2027
April	24	246	1642
Maj	22	208	1370
Juni	25	231	2092
Juli (Sommerferie)			
August	27	243	2508
	267	2385	24143

Udlaanet (Kl. 11—2).

	Dagetal	Beviser	Fremtagne Bind
September	26	1801	2186
Oktober	25	1876	2247
November	26	1872	2196
December	20	1538	1824
Januar	25	2262	2792
Februar	24	1970	2250
Marts	23	1883	2254
April	24	1670	1970
Maj	22	1563	1830
Juni	25	1792	2093
Juli (Sommerferie)			
August	27	1579	1805
	267	19806	23447

— Bogsamlingen forøgedes i Aaret 1909—1910 paa sædvanlig Maade gennem den lovbefalede Aflevering af danske Tryksager, gennem Udveksling med fremmede Universiteter, Institutioner og lærde Selskaber samt ved Gaver. Blandt Gaverne af Bøger og Haandskrifter kan særlig fremhæves: 1) En stor Mængde periodiske Skrifter og Enkeltværker, som det Kgl. danske Videnskabernes Selskab afgav til Biblioteket i dette Aar, som i saa mange tidligere. 2) Et betydeligt Antal Tidsskrifter og Bøger indsendte til Universitetet fra fremmede Universiteter, Institutioner og Enkeltmænd. 3) En overordentlig omfangsrig og værdifuld Samling af Værker henhørende til Historie, Biografi og Politik, skænket Biblioteket af Udenrigsministeriet. 4) Et særdeles smukt udført Hdsk. med Titel: Adolph Friederich Restorff, Noget om de Nicobarske eller Friderichs-Øer. Kiøbenhavn, 1780, skænket af Hr. Læge J. W. Johnsson. 5) Troels-Lund, Dagligt Liv i Norden i det 16. Aarh. Bd. I—XIV. Illustr. Udg. paa Velin kun trykt i 10 Eksemplarer, skænket af Forf. 6) 10 Bind af Kriegers juridiske Lærebøger, hvoraf et haandskrevet, alle forsynede med egenhændige Randnoter og Tilføjelser af Forf., skænkede af Auditor Dr. jur. Tr. Jørgensen. 7) To Breve af politisk Interesse fra Forf. St. Aubain til Fru Jessen, Giverens Bedstemoder, skænkede af Hr. Dr. phil. E. Jessen. 8) C. 100 for største Delen indbundne medicinske Værker, skænkede af Hr. Dr. med. R. Christiansen.

Desuden modtog Biblioteket Gaver fra følgende Institutioner, lærde Selskaber, Redaktioner og enkelte Personer:

Udenrigsministeriet, Kultusministeriet, det kgl. Bibliotek, det kgl. nordiske Oldskriftselskab, Zoologisk Museum, Botanisk Have, Danish Regional Bureau for the International Catalogue of Scientific Literature, det filologisk-historiske Laboratorium, det histologiske Laboratorium, Naturhistorisk Forening, Theologisk Læseforening, den internationale Kommission for Havundersøgelser, Patentkommissionen, Udvalget for Folkeoplysningens Fremme, Redaktionen af »Nordisk Tidsskrift for Filologi«, Gylvendalske Boghandel, Nordisk Forlag, det norske Finans- og Tolldepartement, Videnskaps-Selskapet i Christiania, Statistisk Centralbureau i Christiania, det norske Kildeskriftfond, det kgl. norske Videnskabers Selskab

(Trondhjem), Bergens Museum, Universitetsbiblioteket i Christiania, Kgl. Svenska Vetenskapsakademien, Kgl. Vetenskaps-Societeten i Upsala, det meteorologiske Observatorium i Upsala, Redaktionen af »Nordiskt medicinskt Arkiv«, Universitetsbiblioteket i Upsala, det kgl. Bibliotek i Berlin, Verein für mecklenburgische Geschichte und Altertumskunde, Fraenkelsche Stiftung in Breslau, Statist. Bureau d. Haupt- und Residenzstadt Budapest, the Royal Society of London, Universiteterne i Aberdeen og Edinburgh, St. Andrews Univerty, University of Glasgow, the Bodleian Library, the John Rylands Library (Manchester), le Ministère de l' Instruction publique (Paris), le Bureau internationale des poids et mesures, l'Université de Genève, Universitetsbiblioteket i Utrecht, Academia polytechnica do Porto, l'Académie Imp. des Sciences de St. Pétersbourg, die Naturforscher-Gesellschaft bei der Universität Jurjew, Finska Vetenskaps-Societeten, det finske Literaturselskab, Universitetet i Jassy, the Superintendent of Government Printing (Calcutta), the Department of Agriculture in India (Bihar, Pusa), India Office Secretary of State for India in Council, die medizinische Facultät d. kaiserl. japanischen Universität (Tokyo), det kejserlige japanske Universitet i Tokyo, the Survey Department (Ægypten), the Royal Society of Canada, the Department of Mines (Ottawa), the Geological Survey of Canada, the Department of the Interior (Washington), the War Department (ibidem), the American Philosophical Society, the United States National Museum, Massachusetts General Hospital, the Carnegie Institute (Washington), the Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching (New York), den lutherske Synode i St. Louis, the Universities of Nebraska, Pennsylvania, Missouri, Michigan, Illinois, Leland-Stanford University, Cornell University, Columbia University, Yale University, Princeton University, the Jefferson Physical Laboratory of Harvard University, Harvard College (Cambridge Mass.), the Johns Hopkins Hospital, the Johns Hopkins Press (Baltimore), the Association of American Physicians, the Smithsonian Institution, the Bureau of Standards (Washington), the Library of Congress, the Newberry Library (Chicago), the John Crerar Library (ibidem), la Direction gén. de la statistique de Buénos-Ayres, the Trustees of the Public Library, Museums etc. of Victoria.

Prof. Dr. Dines Andersen, Grev A. Apponyi (Budapest), cand. J. C. Bay (Chicago), Prof. Luigi Beghè (Livorno), Dr. Lazare Belléli, Toldinspektør Ivar Berendsen, Frk. T. K. Bird, Konferensraad Dr. phil. Birket-Smith, Dr. phil. J. N. Bjerrum, Dr. phil. A. A. Bjørnbo, Dr. H. Bohatta (Wien), Prosektor A. Brinckmann, Bibliotekar Dr. Burger (Amsterdam), Museumsdirektør Joh. Bøgh (Bergen), Mr. John J. Carroll (Chicago), Kredslæge Chr. Carøe, Verlagsbuchhändler Bruno Cassirer, Mr. Herbert N. Casson (Chicago), Mr. Chr. Eug. Clark (Covington) Mr. John Coutts (London), Kontorchef Fr. Dahl, Forf. Alb. Dam, Direktør B. Dessau, Direktør Doberek (Hongkong), Biblioteksassistent Dumreicher, cand. polyt. Konsulent G. Ellbrecht, Underbibliotekar B. Erichsen, Dr. ph. Aage Friis, Professor E. C. Gamble (Baltimore), Advokat E. Gielkens (Hassel, Belgique), Mr. H. Goddard Leach Ph. D., Hr. R. Grison (Berlin), Underbibliotekar A. Halling, Inspektør Harding, Mr. J. L.

Harrison (Providence), Redaktør Hauch-Fausbøll, Konsul C. Hedemann (Honolulu), cand. phil. Hellenberg, Prof. Hempel (Standford University), Mr. Fred. Henry (Philadelphia), Højesteretsadvokat A. Hindenburg, Prof. Dr. ph. H. Høffding, Prof. theol. Jacobsen, Mr. Haton de la Goupilière, Mademoiselle Lantoine (St. Germain en Laye), Læge C. A. Larsen, Hr. Rich. Ludloff (Erlangen), Assistent i Udenrigsministeriet F. Lund, Prof. Dr. iur. H. Matzen, mag. sc. A. Mentz, Mr. Francis P. Merchaut, Bibliotekar Raphael Meyer, Prof. Dr. H. V. Middendorp, Dr. med. L. J. Mygge, Dr. G. Niedermeyer, Prof. Dr. phil. Kr. Nyrop, Fred. M. Pedersen Sc. D. (New York), Mr. Francis Ramalay (Boulder), Prof. L. G. Raymond (New York), Forstkandidat Ratken-Find, Mr. Carl C. Rice (Idaho), Hr. Fr. Reininghaus (Zürich), Dr. J. A. Rivière (Paris), Baron Henri Rothschild (Paris), Læge Einar Salomonsen, Hr. J. Scherer (Zürich), Prof. Dr. med. E. Schmiegelow, Docent Dr. phil. O. Siesbye, Tandlæge Fr. Smith (Haderslev), Dr. G. Sodoffsky (St. Petersburg), Prof. E. Teza (Padova), Capitaine Tilho (Paris), Prof. Dr. ph. V. Thomsen, Prof. Dr. iuris C. Torp, Hr. Max Wald (Gross.-Beeren), Prof. Dr. phil. E. Warming, Dr. H. W. Vogt, Docent Wohlin (Stockholm), cand. G. Vøhtz.

— Af andre Biblioteket vedrørende Sager skal følgende her udførligere omtales:

I Anledning af et af Bibliotekarforeningen til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet indsendt Andragende om at tage Spørgsmaalet om en ensartet Ordning af Tilgangen til de offentlige Biblioteker og om den nødvendige teoretiske Faguddannelse op til Overvejelse, om muligt i en Kommission, udbad Ministeriet ved Skrivelse af 3. Juli 1909 sig en Udtalelse af mig. Mit Skøn om denne Sag afgaves i nedenstaaende Skrivelse til Ministeriet:

»Med Skrivelse af 3. Juli 1909 har det høje Ministerium tilsendt mig et Andragende fra Bibliotekarforeningen og anmodet mig om at udtale mig desangaaende. Jeg skal i den Anledning bemærke følgende.

Kort efter Bibliotekarforeningens Stiftelse blev der, som Resultat af Forhandlingerne paa et Møde, nedsat et Udvalg, der skulde gøre Forslag til Indretning af en theoretisk Undervisning for dem, der fremtidig ønskede at opnaa fast Ansættelse ved Statens Biblioteker, og samtidig drøfte Spørgsmaalet om Ordningen af Tilgangen ved Bibliotekerne.

I dette Udvalg, hvoraf ogsaa jeg blev Medlem, viste det sig vanskeligt at opnaa Enighed om Løsningen af de nævnte Spørgsmaal. Ikke blot Omfanget af de Kundskaber, der skulde kræves, men ogsaa Afgørelsen af, hvem der skulde have Ret til at deltage i Undervisningen, voldte Uenighed, og Modsætningen mellem Standpunkterne voksede nærmest, da ogsaa det andet Punkt (Tilgangen) inddroges i Forhandlingerne.

Udvalgets langt overvejende Flertal hævdede bestemt, at man burde kræve en Ordning af Undervisningen og Tilgangen, der omfattede alle Statens større og mindre Biblioteker — Undertegnede, der forøvrigt stod temmelig ene med sine Anskuelse, indvendte herimod, at Forslaget i formel Henseende var ukorrekt, da Bibliotekarforeningen, af hvilken kun Folk, der er ansatte *ved Statens offentlige Biblioteker i Kjøbenhavn*, kan blive Medlemmer, alene af denne Grund ikke godt kunde indgaa til Ministeriet med Andragende om en Ordning af Biblioteksforholdene, der ogsaa

skulde gælde for Provinserne, uden at have forvissat sig om Provinsbibliotekarernes Stilling til denne Sag, der i høj Grad angik ogsaa deres Ve og Vel. Ved at optræde paa denne Maade udsatte man sig for en Protest fra disse Herrers Side, og en saadan berettiget Desavouering vilde hverken være til Gavn for Foreningen eller for Løsningen af den Sag, den her havde rejst. Rent bortset herfra vilde ogsaa en hele Landet omfattende Ordning, naar den skulde indrettes nogenlunde rationelt, kræve overordentlig forøgede Udgifter til Lønning af de ny, bedre uddannede Bibliotekarere, da disse ikke godt for Fremtiden kunde besørge Biblioteksgeringen gratis eller betragte den som et lille Bierhverv — det var jo netop det, der skulde undgaas ved den ny Ordning.

Endelig vilde ogsaa selve Undervisningens Organisation volde ikke ringe Vanskelighed; thi enten maatte man frigive Adgangen til den, og derved vilde dels den praktiske Uddannelse lide, idet de offentlige Biblioteker ikke uden stor Skade for Tjenesten kunde fungere som Seminarier, dels vilde man rimeligvis paa denne Maade skabe en altfor stor og ingenlunde udsøgt Ansøgerflok til disse Poster, eller ogsaa maatte man besætte dem fra de store Bibliotekers uddannede Personale; men dette sidste vilde rigtignok medføre betydelige Ulemper for disse, hvis de saaledes skulde afgive deres velindøvede Personale — tidt med ringe Varsel — for paany at skride til Udvalg og Skoling af Mennesker, der maaske ikke engang viste sig at være brugbare. En Forudsætning for denne sidste Ordning vilde det jo ogsaa være, at Provinsbibliotekarernes Lønning betegnede et ikke ubetydeligt Plus i Forhold til de lavere Poster ved de større Biblioteker: at de Bekostninger, som denne Ordning medførte, blev urimelig store.

Og hvad opnaar man saa ved at oprette forholdsvis kostbare Biblioteksposter Landet over? Næppe noget af Betydning for det Publikum, til hvis Nytte og Brug vedkommende Bogsamling væsentlig er bestemt. Saagodt som alle de Bogsamlinger, der her er Tale om, er enten Skolebiblioteker eller er knyttede som et literært Hjælpemiddel til forskellige Institutioner, hvis Tarv de i første Linie skulde tilfredsstille. For alle den Slags mindre Bogsamlinger gælder det, at de meget vel kan styres tilfredsstillende af Folk, der ikke har særlig Biblioteksuddannelse, naar blot Vedkommende er i Besiddelse af den fornødne Ordenssans, Imødekommenhed og Hjælpsomhed overfor sit specielle Publikum. Det er jo heller ikke Folk fra Gaden, man nu betror den Slags Hverv, men gennemgaaende Mennesker med videnskabelig Fordannelse, der hyppigt selv paa en eller anden Maade er knyttede til den Institution, som skal nyde godt af Bogsamlingen. At Valget *kan* falde paa mindre velegnede Personer, véd jeg, men de fleste administrative Fejlgreb vilde sikkert kunne undgaas ved Indførelsen af et fornuftigt velgennemtænkt Regulativ for disse mindre Bogsamlinger med i Hovedtrækkene ensartede Bestemmelser, hvis Overholdelse Institutionens eller Skolens Leder forpligtedes til at kontrollere ved Hjælp af en aarlig Redegørelse, affattet af vedkommende Bibliotekar efter et givet Skema.

Ud fra disse Synspunkter, som jeg forøvrigt ikke alle fik Lejlighed til at fremføre under Sagens Diskussion i Udvalget, var det mig naturligvis ganske umuligt at følge Flertallet. Paa den anden Side stod det

mig klart, at de nu bestaaende Tilgangsforhold — særlig for det kgl. Biblioteks Vedkommende — var uheldige, og at det absolut ikke vilde virke til Fremme af en bedre Ordning, hvis Udvalget delte sig i et Flertal og et Mindretal, der gensidig bekæmpede hinanden. Under disse Omstændigheder foreslog jeg da de øvrige Medlemmer af Udvalget, at man, efter at have erhvervet Overbibliotekar Grundtvigs Tilslutning, skulde indskrænke Forslaget til kun at omfatte de tre store Biblioteker, og samtidig angav jeg for forskellige Punkters Vedkommende, hvorledes jeg tænkte mig, at Sagen bedst kunde ordnes.

Herpaa gik de øvrige Udvalgsmedlemmer ind, og paa dette Grundlag er det foreliggende Forslag udarbejdet. Ganske vist vil det medføre ret betydelige Udgifter. Efterhaanden som de ekstraordinære Medhjælpere, senest efter 3 Aars Forløb avancere op til Underbibliotekarer (jfr. Andragendet § 4 og 5) vil, forsaavidt ikke Dødsfald eller Afskedigelse, som betinger Nyansættelser, indtræffer i dette Tidsrum, til Eks. Universitetsbibliotekets Lønningsbudget ved dette Forslags Gennemførelse stige med 2600 Kr. og det kgl. Biblioteks — forsaavidt alle 9 ekstraordinære tænkes at overgaa i fast Stilling til Underbibliotekarer — med ca. 9000 Kr. Men paa den anden Side er det jo rimeligt og ønskeligt, at Tjenestemænd, der udføre samme Arbejde og har samme Arbejdstid, lønnes ens; samt at yngre Mennesker med videnskabelig Fordannelse og flere Aars praktisk Bibliotekstjeneste ikke, som Tilfældet nu er ved Universitetsbiblioteket, skal have Udsigt til langt op i Trediverne at arbejde for en minimal Gage, eller som de ekstraordinære Medhjælpere ved det kgl. Bibliotek efter tre Aars Forløb fjærnes fra en Stilling, hvortil de have vist baade Lyst og Anlæg, fordi der netop i Øjeblikket ikke er nogen Underbibliotekarpost ledig.

Endnu skal jeg blot til ovenstaaende føje nogle Bemærkninger om de i Andragendet foreslaaede teoretiske Bibliotekskursus. Jeg mener mig saameget desmer forpligtet dertil, som Drøftelsen af dette Spørgsmaal egentlig ikke blev ført til Ende i Udvalget, og den Ordning, som antydes i Bibliotekarforeningens Andragende ved nærmere Overvejelse ikke synes mig at passe ret til de for Tilgangen fremsatte Forslag.

For den vordende Bibliotekar er utvivlsomt den daglige praktiske Øvelse i Bibliotekstjenesten samt de Vink og den Retledning, han under denne modtager fra sine Foresatte og Kollegaer, det allervigtigste Undervisningsmiddel. At Biblioteksmanden foruden denne praktiske Indøvelse i Bibliotekets Forretningsgang og sin specielle videnskabelige Fagdannelse ogsaa bør være i Besiddelse af en vis teoretisk Indsigt i de forskellige Discipliner, som knytter sig til Biblioteksvirksomheden, anser jeg for givet. Men det har rigtignok hidtil kun været en stiltiende Forudsætning, til hvilken Virkeligheden ikke altid svarede, at den unge Biblioteksmand af Interesse for sin Gærning erhvervede sig disse Kundskaber ved Hjælp af de ikke faa Haandbøger eller Specialværker, som er let tilgængelige paa ethvert større Bibliotek. Jeg anser det derfor for en ikke ringe Vinding, at det i Bibliotekarforeningens Andragende til Ministeriet foreslaas, at Erhvervelsen af disse teoretiske Kundskaber for Fremtiden gøres til Pligt for den, der ønsker Ansættelse ved et af de tre store Biblioteker, og at man, for fast Ansættelse gives, sikrer sig, at han virke-

lig er i Besiddelse af den fornødne teoretiske Viden paa dette Omraade. Forsaavidt nu det høje Ministerium maatte være tilbøjelig til at gaa ind paa de i Bibliotekarforeningens Andragende fremsatte Ønsker om Ordningen af Tilgangen ved de tre større Biblioteker, vil Forholdet jo — som tidligere berørt — hvis Forslaget gennemføres i den foreliggende Form, efter ca. 3 Aars Forløb stille sig saaledes, at *alle* ekstraordinære Medhjælpere efterhaanden har opnaaet fast Ansættelse som Underbibliotekarer. Ny ekstraordinære Medhjælpere vil da kun blive ansatte ved indtrædende Dødsfald eller Afskedigelse o: der vil blive ansat en enkelt i Ny og Næ, rimeligvis en Gang hvert tredie eller fjerde Aar.

Med disse Fremtidsforhold for Øje forekommer det mig rigtignok, at det vilde være urimeligt at sætte et stort Apparat i Gang for at faa denne Side af Sagen ordnet paa en tilfredsstillende Maade — mindre maa sikkert kunne gøre det. Ikke blot vilde det være et for ringe Spørgsmaal at ulejlige en Kommission med at løse, som min ærede Kollega foreslaar, men det vilde ogsaa være altfor bekosteligt at oprette et helt — ikke ganske billigt — Kursus for en saadan enkelt Mands Skyld. Hertil kommer saa, at Oprettelsen af det foreslaaede Kursus for Statsbibliotekets Vedkommende vilde medføre ret betydelige Vanskeligheder. Ansættes dér en ny Mand, skal de jo bruge ham straks, og da det hverken vil være tilraadeligt at oprette to Kursus, ét i København og ét i Aarhus, eller i den Anledning at foretage for alle Parter højst generende midlertidige Ombytninger, saaledes at et af de københavnske Biblioteker i Prøveaaret afgav en Mand til Aarhus, medens Aspiranten gennemgik sit Kursus i København, antager jeg, at den simpleste Udvej vil være den, at Ministeriet lader udarbejde en trykt, ikke for vidtløftig Lærebog i de teoretiske Fag, som knytter sig til Biblioteksvirksomheden ved de danske Biblioteker, og at det paalægges vedkommende Aspiranter under Prøveaaret at sætte sig saaledes ind i disse Fag, at de kan underkaste sig en Eksamination deri ved Prøveaarets Slutning. Det er en Selvfølge, at Aspiranten i dette Tidsrum maatte have Adgang til baade hos sine Kollegaer paa Biblioteket og hos Overbibliotekaren at indhente de praktiske Oplysninger, som Studiet af Lærebogen maatte gøre nødvendigt eller ønskeligt for ham. Med dette Forbehold tillader jeg mig forøvrigt i Henhold til ovenstaaende Bemærkninger at anbefale Bibliotekarforeningens Andragende til det høje Ministeriums velvillige Overvejelse.«

— Fra Aarhus Bog- og Stenrykkerforening var der til Ministeriet 26. Aug. 1909 indgivet et Andragende om at foranledige en Ændring indført i § 2 af Lov om offentlige Bibliotekers Ret til Frieksemplarer af Tryksager (2. Maj 1902). Ministeriet opfordrede de tre Overbibliotekarer til at udtale sig desangaaende, og under 20. Oktbr. 1909 afgav jeg følgende Erklæring:

»Ved Skrivelse af 13. Oktbr. 1909 har det høje Ministerium anmodet mig om at udtale mig i Anledning af et fra Aarhus Bog- og Stenrykkerforening til Indenrigsministeriet indsendt Andragende om at foranledige en Ændring indført i § 2 af Lov om offentlige Bibliotekers Ret til Frieksemplarer af Tryksager (2. Maj 1902). Jeg skal desangaaende tjenstligst bemærke følgende. Lovens Ord lyder i den paagældende Paragraf: Den (d. e. Afleveringspligten) gælder alle, ogsaa uforandrede Oplag og

Udgave med tilhørende Bilag. Denne Bestemmelse er af det kgl. Bibliotek (jfr. medf. Skrivelse af 6. Oktbr. 1909) fortolket saaledes, at man kun har forlangt Pligteksemplarer af uforandrede Oplag, naar disse faktisk var satte op paa ny eller der var trykt et nyt Oplag af Aftryk af Stereotypiplader.

Derimod hævder Overbibliotekar Grundtvig (vedl. Skrivelse af 2. Oktbr. 1909) som sin Opfattelse, at ogsaa saadanne Publikationer som de, der tydelig nok sigtes til i Andragendet (d. e. Dele af samme Oplag, blot med ændrede Titelblade eller Omslag), falder ind under Lovens Bestemmelser og derfor er afleveringspligtige.

Efter min Mening kan der ved et Oplag kun forstaas det Antal Eksemplarer af et Værk, der samtidig fremstilles ved Trykken. Hvis derfor Loven alene havde talt om uforandrede Oplag, maatte den af det kgl. Bibliotek overfor Bogtrykkerne fulgte Fremgangsmaade betragtes som den rette. Bibliotekerne vilde da af saadanne Publikationer, som Andragendet har for Øje, kun kunne fordre Titelbladene og hvad der ellers maatte være ændret.

Men Bestemmelsen i § 2 taler jo baade om uforandrede Oplag og Udgaver, og med Rette, thi ved en Udgave af et Værk maa forstaas det Antal Eksemplarer deraf, som samtidig udkommer i Boghandelen. Betegnelserne Oplag og Udgave er altsaa ikke enstydige, og kan kun benyttes i Flæng i de Tilfælde, hvor alle de samtidig trykte Eksemplarer af et Værk samtidig udgives i Boghandlen. Derfor kræves der ogsaa utvivlsomt i Loven, at Bogtrykkerne afleverer alt til en Udgave hørende, baade det, der danner en Del af et tidligere trykt Oplag og det, der er fremstillet særlig med den ny Udgave for Øje (Titelblad, Omslag o. s. v.).

Jeg kan derfor i Realiteten ganske slutte mig til Overbibliotekar Grundtvigs Opfattelse af Bogtrykkernes Forpligtelser i denne Henseende, og jeg for mit Vedkommende vilde meget beklage, hvis der fra Ministeriets Side gjordes Skridt til at ændre denne Lovbestemmelse, saaledes at Bogtrykkerne af et uforandret Oplag, der deles i flere Udgaver, fik Lov til kun at aflevere et Eksemplar samt de ændrede Dele (Titelblad og Omslag). Bibliotekerne vilde nemlig paa denne Maade komme i Besiddelse af en hel Del Udgavefragmenter, der i Virkeligheden maatte betegnes som Makulatur, og det vilde idelig volde store Vanskeligheder at faa undersøgt og fastslaaet, naar et nyt Oplag af en Bog virkelig var et nyt Oplag, og naar det kun var en ny Udgave af en Del af et tidligere trykt Oplag med ændret Titel.«

26. November 1909 meddeltes mig Ministeriets Afgørelse i Sagen gennem nedenstaaende Skrivelse:

»Ministeriet har under Dags Dato tilskrevet Bog- og Stentrykkerforeningen i Aarhus saaledes:

»I Skrivelse af 26. August d. A. har Foreningen anholdt om, at de i § 2 i Lov af 2. Maj 1902 om offentlige Bibliotekers Ret til Frieksemplarer m. m. indeholdte Bestemmelse om Afleveringspligten maa blive ændrede med Hensyn til Aflevering af Piecer o. l., hvis Indhold forbliver uforandret, medens Omslaget paa en eller anden Maade ændres.

I Anledning heraf skal man meddele, at Ministeriet ikke finder tilstrækkelig Anledning til at fremsætte Forslag om Forandring af ovennævnte Lovbestemmelse.«

Hvilket herved meddeles under Henvisning til Hr. Overbibliotekarens Skrivelse af 20. f. M.«

— I Sommeren 1909 var der i Forbindelse med Landsudstillingen i Aarhus blevet afholdt et Bibliotekarmøde, hvor man i Tilslutning til et Foredrag af Overbibliotekar Lange havde fattet en Resolution om Ønskeligheden af en omfattende Organisation af Bibliotekerne udenfor København og om Oprettelsen af et Biblioteksraad, der kunde yde Administrationen sagkyndig Assistance.

Om denne vigtige Sag, der, hvis den skulde gennemføres i Henhold til Resolutionen, vilde medføre en fuldstændig Nyorganisation af Landets Biblioteksforhold og i Længden rimeligvis fremkalde en Ændring i de to Hovedbibliotekers Stilling, udtalte jeg mig efter Opfordring fra Ministeriet saaledes i min Svarskrivelse af 11. Febr. 1909.

»I Skrivelse af 28. Jan. 1910 har det høje Ministerium ønsket en Udtalelse af mig i Anledning af et fra Indbyderne til Almindeligt dansk Biblioteksmøde indsendt Andragende, som i Tilknytning til et af Overbibliotekar Lange paa Mødet holdt Foredrag bestemt hævder Nødvendigheden af en omfattende Ny-Organisation af vore Biblioteksforhold.

Da Mødet faldt netop i de Dage, da Universitetsbiblioteket efter Sommerferien lukkede op paany, var hverken jeg eller Bibliotekets øvrige Personale i Stand til at deltage i Forhandlingerne. Ministeriets Skrivelse giver mig derfor en forønsket Lejlighed til at fremsætte mit Syn paa denne Sag, der ganske vist i mangt og meget afviger fra det, som paa Mødet fandt almindelig Tilslutning.

Det, Overbibliotekar Lange i sit Foredrag fastslog som Statens og Kommunernes uafviselige Opgave, og det, Resolutionen i Tilslutning dertil hævder som nødvendigt, er i det væsentlige følgende:

1. En Række større Centralbiblioteker (et i hvert Amt, altsaa 18 i alt) med en faglig uddannet Bibliotekar som Leder, lønnet Assistance til Hjælp ved Biblioteksarbejdets Udførelse, Læsestue med større Haandbibliotek samt indrettet paa i videste Maal at udsende Vandrebiblioteker til de forskellige lokale Centra i Distriktet.

2. Oprettelse af et Biblioteksraad, der kan yde Administrationen sagkyndig Assistance og fremhjelpe et stadigt og rationelt Samarbejde med de store Statsbiblioteker.

3. Oprettelse af Læsestuer med Haandbiblioteker og Udlaan i de lokale Centra under Ledelse af lokale Bibliotekarer. Det antydes endvidere, at disse nævnte Institutioner forudsætter Oprettelsen af en særlig Bibliotekarskole ved et af de store Biblioteker med det Formaal at uddanne de nødvendige Kræfter til Ledelse af Amts- og Sognebiblioteker. (Langes Piece S. 14.)

Med Hensyn til Fordelingen af de Bekostninger, som disse Foranstaltninger vil foranledige, foreslaas det, at Staten udreder Grundlønnen til en Bibliotekar for hvert Amtsbibliotek med 2000 Kr. aarlig. Resten af Driftsudgifterne (derunder betydelige Lønningstillæg for Bibliotekaren) ydes af Kommunerne, der ved Lov faar Ret til at paaligne Beboerne et

særligt Bidrag til Bibliotekssagens Fremme i Kommunen, naar de Stemmeberettigede udtaler sig derfor.

Hele dette Forslag er jo lige til den ved Lov paalignede Biblioteksskat i Kommunerne en tro Kopi af den moderne amerikanske Biblioteksorganisation, der hos mange europæiske Biblioteksmænd har vakt udelt Beundring. At den i Amerika virker fortræffelig, er jo sikkert nok; om den egner sig til uden videre at overføres til vort Land, anser jeg derimod for meget tvivlsomt.

For det første: Hvor megen Anerkendelse der end fra alle Sider er bleven ydet den moderne amerikanske Biblioteksorganisation, een Ting har man ikke kunnet sige til dens Ros: at den er billig. Tvertimod den har kostet og vil koste baade Centralregeringen og de enkelte Stater enorme Summer aarlig til Bygninger, Bøger, Biblioteksmateriale, Driftsomkostninger, Biblioteksskoler, Lønninger og — Agitation. Hertil kommer saa de private Gaver, store og smaa, der kan beløbe sig til omtrent 30 Millioner Kroner om Aaret foruden det, der skænkes i Form af mere eller mindre kostbare Bogsamlinger. Sligt spiller naturligvis i et saa rigt og stort Land som Amerika ingen Rolle, og de Beløb, som en Biblioteksordning i Lighed med den af Overbibliotekar Lange paa Biblioteksmødet i Aarhus foreslaaede vil koste, er jo i Sammenligning hermed kun som en Draabe i Havet; men for den danske Befolkning, der i Øjeblikket befinder sig i en meget vanskelig og spændt økonomisk Situation, vil dog de foreslaaede Udgifter betyde et saa væsentligt Tillæg til de allerede i Forvejen trykkende økonomiske Byrder, at det vistnok er mere end tvivlsomt, om Amts- og Sogneraad i en nogenlunde nær Fremtid vil være villige til at paaligne Beboerne Bidrag til Biblioteksformaal. Det er nemlig i Virkeligheden ikke helt smaa Udgifter, det her drejer sig om. Skulde Amtsbibliotekerne virke efter Forslagsstillerens Tanke, maatte der jo til dem slutte sig en Række Læsestuer med Haandbiblioteker i de forskellige Sogne. Hvad disse vilde koste, er ganske uberegneligt. Vil man ogsaa her se bort fra det frivillige Arbejde af enkelte offervillige og begejstrede Mænd, som Forslagsstilleren, forstaaeligt nok, ikke i Længden mener at kunne regne med, bliver Udgifterne i ethvert Tilfælde ikke ubetydelige.

Statens Bidrag, 36,000 Kroner til Amtsbibliotekarernes Grundløn, er ganske vist ikke imponerende, men det er vel ogsaa kun en Begyndelsesfordring. Efterhaanden som Byrderne vokser, vil Amts- og Sogneraad sikkert forlange, at det forhøjes betydeligt, hvis de da overhovedet vil betragte en saadan Lov om fakultativ kommunal Biblioteksskat som andet end Papir.

Et saadant Centralbibliotek som det, Forslaget forlanger, vil næppe kunne drives forsvarligt for mindre end ca. 10,000 Kr. om Aaret, der formentlig vil fordele sig saaledes:

Bibliotekaren 2000 Kr. + 900 Kr. (Halvdelen af de 4 Forhøjelser taget som Gennemsnit).

Nyanskaffelser, Indbinding og Reparation vil næppe kunne besørges forsvarligt for mindre end 3000 Kr.

Assistance (2 unge Mennesker til Læsesal og Udlaan og et Biblioteksbud): 2000 Kr. Denne Post vil sikkert inden kort Tid stige, fordi Assisten-

terne med Rette vil forlange Lønningsforhøjelse. Nægtes den, maa man stadig maatte nøjes med uøvede Kræfter.

Leje af Lokale, Lys, Varme, Rengøring og Porto ca. 2000 Kr.

For de 18 Amtsbiblioteker vil dette udgøre 180,000 Kr. aarlig, og dertil kommer saa de med Bogsamlingens Installation i Bygningen forbundne Udgifter (Reoler, Møbler og øvrige Biblioteksmateriale), der næppe vil kunne tilvejebringes for mindre end 6000 Kr. for hvert Bibliotek, rent bortset fra selve Bogsamlingen, som man kun i de færreste Tilfælde kan vente at faa forærende. Herved er vi oppe paa 108,000 Kr. een Gang for alle og 180,000 Kr. aarlig i Driftsudgifter.

Af disse Penge skal Kommunerne udrede Broderparten, nemlig foruden Installationen (108,000 Kr.) aarlig 144,000 Kr.

Og dog, hvis der kun var Tale om et betydeligt Pengeoffer, saa fandt man vel en Udvej til at føre Sagen ud i Livet; men jeg frygter rigtignok for, at man i visse Bibliotekskreise har forset sig paa den amerikanske Ordningss Fortræffelighed uden at betænke, om den virkelig passer for vore Forhold, og om man ikke, ved at indføre den her, vilde ødelægge mere end man indenfor et overskueligt Tidsrum var i Stand til at genoprejse. Man skal vogte sig for at sætte for meget ind paa den Slags Omplantningsforsøg; det Træ, som gror villigt i eet Klima, vantrives let i et andet.

Den Ordning af Biblioteksforholdene, der findes i Øjeblikket herhjemme, er, om end langt fra ideal, saa dog paa særdeles væsentlige Punkter tilfredsstillende. Baade den videnskabelige Forsker og den, der søger Oplysning om et Æmne, som interesserer ham, er, ligegyldigt hvor i Landet han bor, lige saa gunstig stillet som i Amerika med Hensyn til Benyttelsen af Statens videnskabelige Biblioteker, der for Provinsbyernes Vedkommende suppleres af Stifts- og Skolebiblioteker. Hverken Laanebetingelserne eller den Behandling, han møder fra Personalets Side, er i nogen Henseende bedre i Amerika. Naturligvis er Bogforraadet ikke saa stort her som der, hvilket undertiden kan foranledige følelige Vanskeligheder, men Adgangen til det, der haves, er ubetinget lige saa let. Maaske vilde det være heldigt, om Bibliotekerne agiterede noget mere blandt Publikum, for at dette kunde gaa op for flere af Landets Beboere end dem, der nu kender og benytter sig af dette store Gode. Hvad angaar den store jævnt dannede Middelstand, der væsentlig søger underholdende og belærende Læsning af lettere Karakter som Rekreation i sin Fritid, da har den i Tidens Løb vænnet sig til at staa paa egne Ben paa dette Omraade ligesom til Dels med Hensyn til Skoleundervisningen. Gennem Foreninger, der ikke sjældent ejer betydelige og værdifulde Biblioteker, Læsekreise og Læseselskaber skaffer den sig den Litteratur, den har Trang til (Skønlitteratur, Rejsebeskrivelser, populærvidenskabelige Værker). Overbibliotekar Lange har ikke Ret til at kalde disse Biblioteker lukkede, Adgangen er let nok for dem, der vil betale Kontingentet, og rimeligvis finder disse Mennesker større Glæde og Hygge i deres Foreningsbiblioteker, end de vilde finde i et stort, offentligt Bibliotek, som de jo heller ikke fik helt gratis.

Endelig eksisterer der, væsentlig med den menige Mands Tarv for Øje, en overordentlig stor Mængde af de saakaldte Folkebogsamlinger.

De tilhører gennemgaaende en lokal Forening, der støttes af vedkommende Kommune med ret beskedne Bidrag. Bibliotekaren (Lederen) er i Købstæderne sædvanlig lønnet, paa Landet ulønnet. Læsestue forefindes af og til i Købstæderne, sjældent paa Landet, Bogforraadet er kun ringe, og den overvejende Del deraf (saa vidt jeg kan skønne ca. $\frac{2}{3}$) Skønlitteratur (Romaner og Noveller).

Mod Organisationen af disse Folkebiblioteker har der, til Dels med Rette, været fremført adskillige Indvendinger: Man har anket over, at de var for smaa, at Bogbestanden var slet valgt, at der savnedes Læsestuer og teknisk uddannet Ledelse, ligesom man ogsaa har troet at kunne konstatere en alt for ringe Benyttelse (Udlaanet paa Landet dobbelt saa stort som Bindtallet, i Købstæderne noget større).

Statistiken er en farlig Videnskab for de Uindviede, og jeg er bange for, at de Tal, der anføres til Bevis for en forholdsvis ringe Benyttelse af disse Biblioteker, er ganske misvisende. Lægger man to Biblioteker af aldeles samme Bestand og Vilkaar for Udlaan (altsaa sigtende paa samme Folkeclasses Tarv), det ene i en tætbeholdt Stad, det andet i et tyndbefolket Landdistrikt, saa skal det nok vise sig, at det, der ligger i Byen, benyttes adskillig mere end det, der ligger paa Landet; man faar altsaa en fuldstændig skæv Maalestok for den virkelige Benyttelse af et lokalt Bibliotek ved blot at sammenligne Antallet af forhaandenværende med Antallet af udlaaente Bind. Med andre Ord, det gaar slet ikke saa let at skaffe sig et *almindeligt* Skøn over, hvor megen sund Læselyst der tilfredsstilles af disse under overordentlig forskellige Forhold virkende Folkebiblioteker. Ej heller er der, saa vidt min Erfaring strækker sig, og jeg har gennemgaaet Katalogerne over adskillige af disse Folkebogsamlinger, særlig Grund til at anke hverken over Arten eller over Sammensætningen af den Litteratur, disse Biblioteker byder paa. Hovedparten er jævn Romanlitteratur, en ikke helt ringe Del Rejsebeskrivelser, historiske og populær-videnskabelige Skildringer fra forskellige Videnskabsomraader, endelig noget opbyggelig Litteratur. Ganske vist det er nærmest Husmandskost og ikke Lækkerbiskener for forvante litterære Ganer, men man maa betænke, at Valget jo i Almindelighed er foretaget af Folk, som staar den jævne Befolkning nær og kender dens Smag, og at Laanetallet sikkert ikke vilde stige, hvis man slog ind paa en mere litterær Kurs.

Jeg kan ikke heller være med blandt dem, der opholder sig over, at Romanlæsning af disse Mennesker foretrækkes for anden Lektüre. Den samme Tendens gør sig gældende ved Alverdens Folkebiblioteker (ogsaa de amerikanske), og hvad er vel mere forstaaeligt end, at jævne Folk, for hvem Læsning efter Dagens Slid og Slæb nærmest skulde være en Rekreation og ikke nogen Anstrængelse, foretrækker det, der uden at stille store Krav til selvstændig Tænkning interesserer, opliver og spænder, og i Fantasien fører dem bort til en Verden, der ligger fjærnt fra den ikke altid lige tiltalende Virkelighed. Naturligvis er det altid en Mangel ved den bestaaende Organisation, at den gennemgaaende paa Landet savner Læsestuer, at Lederne ikke har nogen faglig Indsigt, og at Bogsamlingerne gennemgaaende er for smaa, hvorfor de hurtig *læses ud* af den stedlige Befolkning. En Del af disse Mangler vil det formentlig ikke være særlig vanskeligt at afhjælpe med forholdsvis ringe Bekostning.

Hvis man f. Eks. til Statsbiblioteket i Aarhus knyttede en nogenlunde omfattende Vandrebiblioteksafdeling til Supplering af de bestaaende Folkebiblioteker, vilde Bekostningen formentlig ikke blive synderlig stor. Et mindre Bidrag til Portoudgifterne vilde sikkert selv fattigere Kommuner være villige til at give; de større Folkebiblioteker kunde benytte et saadant skiftende Supplement til at spare deres Indkøb i visse bestemte Retninger, og for de smaa Bogsamlingers Vedkommende kunde Vandre-bøgerne passende repræsentere alle Nyhederne, og de derved sparede Penge anvendes til Forsendelsesomkostninger.

Oprettelse af Læsestuer paa Landet vil vistnok gennemgaaende volde store Vanskeligheder. Ledelsen af Bogsamlingerne besorges her ved frivillige Arbejdere, der kun kan afse en meget begrænset Tid til dette Hverv; men en Læsestue skulde helst være aaben Dagen igennem, og der til kræves fastlønnede Folk, som man vel nok gennem en klar og letforstaaelig trykt Instruktion kunde give den fornødne tekniske Vejledning. Derimod vil det de fleste Steder knibe med at tilvejebringe den faste Løn. Der vil vistnok ikke være megen Stemning for en saadan Udgift, og Landkommunernes Tilbageholdenhed paa dette Punkt vilde jeg finde ganske forstaaelig. Den lavere stillede landlige Befolkning har ikke megen Fritid, Dagen igennem er den optaget af sit Arbejde for Brødet. Naar saa Arbejdet ved Sekstiden er endt, har de fleste en lang Vej hjem, og dér venter dem saa nyt Arbejde med deres Jordlod eller Børnene. Mennesker, til hvem Livet stiller saa store Krav, kan nok glæde sig ved efter endt Dagværk at titte lidt i en god Bog, men de indlader sig næppe paa at gaa hjemmefra om Aftenen hen til en maaske fjærntliggende Læsestue for at høre Belæring og Udvikling gennem en Lektüre, der for dem absolut maa være anstrængende.

Omtrent saaledes er altsaa den bestaaende Ordning af Biblioteksvæsenet herhjemme. For Folkebogsamlingernes Vedkommende vil den med de beskedne og lidet kostbare Ændringer, jeg ovenfor har foreslaaet, i det hele kunne virke tilfredsstillende. — Oprettelse af Indbyderne til Biblioteksmødet i Aarhus og Overbibliotekar Lange foreslaaede Amtsbiblioteker, vil der for Folkebibliotekerne paa Landet foreløbig ikke vindes noget ud over det, mit Forslag stiller i Udsigt. Derimod vil naturligvis i de Byer, hvor Amtsbibliotekerne lægges og fungerer som Folkebiblioteker, Forholdene blive betydelig bedre end nu for de rent ubemidlede. For den jævnt velstaaende Middelstand vil Resultatet i de Byer, hvor Amtsbiblioteker oprettes, blive, at de nu bestaaende talrige Foreningsbiblioteker og Læsekurse konkurreres ihjel eller afgaar ved en frivillig Død, og dermed er det private Initiativ og Bestræbelsen for at staa paa egne Ben saa temmelig sat ud af Spillet, hvad denne Sag angaar. Den samme Skæbne venter sikkert ogsaa de bestaaende Skolebiblioteker, der er af stor Betydning for Lærere og Disciple, og Stiftsbibliotekerne. Er der nu vundet herved? Efter min Formening ikke det allerringeste. Hvad de ny Centralbiblioteker sikkert vil skaffe os, er en Række Udgifter til Biblioteksbygninger, Bogsamlinger, Embeds- og Bestillingsmænd, men vil de i den jævnt velstillede Middelstand skabe større Læselyst og Trang til Belæring end den, der nu findes, og som tilfredsstilles ved den nuværende Forhold? Det er

i mine Øjne Sagens egentlige Kardinalpunkt. Hverken Overbibliotekar Lange eller Indbyderne til Aarhusmødet har fremført nogen Kendsgerning, hvoraf man kunde drage berettigede Slutninger desangaaende, og derved kommer egentlig det Krav, de har rejst, til at svæve i Luften. Det at oprette Biblioteker og aabne den videst mulige Adgang til dem, er fra Statens og Kommunens Side en udstrakt Haand, men om den bliver greben af Befolkningen, beror paa ganske andre Forhold, navnlig paa Skoleundervisningens Karakter og paa Folkeracens Energi og Fremdrift. Det er disse to Ting, som i Amerika danner Forudsætningen og Jordbunden for den rent moderne Biblioteksbevægelse, og vil man indføre amerikanske Biblioteksforhold herhjemme, maa man gaa den samme Vej, som man er gaaet hinsides Atlanten, og begynde med Skoleundervisningens Reformation; ellers spilder man baade sine Penge og sin Møje.

Blandt de Ting, som Indbyderne til Biblioteksmødet ligeledes hævder Ønskeligheden af, er ogsaa Oprettelsen af en nøje Forbindelse mellem Statens videnskabelige Biblioteker og de foreslaaede Amtsbiblioteker. Det samme slaar Overbibliotekar Lange paa i sin Piece, og han tænker sig, at dette kunde ske gennem en Omdannelse af Statens Komité for Folkebogsamlinger til et Biblioteksraad, der kan yde Administrationen sagkyndig Hjælp og fremhjælpe et stadigt, rationelt Samarbejde med de store Statsbiblioteker (Langes Piece S. 19.). Forbilledet er jo ogsaa her laant fra de store amerikanske Forhold, og jeg tror ikke, at et saadant Biblioteksraad vilde have nogen Betydning for vore Forhold. Den sagkyndige Assistance, Statsmyndighederne trænger til, kan de ogsaa nu saare let forskaffe sig. Amtsbibliotekernes Ledere vilde ogsaa uden en saadan Komité's Mellekomst sikkert finde al den Imødekommen og Støtte hos de videnskabelige Bibliotekers Ledere, som de maatte ønske, og jeg er desuden noget bange for, at et saadant Raad vilde svække Initiativet og Handlekraften hos Amtsbibliotekarerne. Amtsbibliotekerne er jo tænkt som selvejende Institutioner, der under Bibliotekarens Ledelse administreres af en Slags lokal Kontrollkomité (Side 14—15). Naar saa mange Raad og Komitéer har Lejlighed til at blande sig i Styrelsen, hver ud fra sit Standpunkt, fremkommer der sjældent noget godt Resultat.

Som det høje Ministerium af ovenstaaende Bemærkninger vil have set, deler jeg kun for ganske faa Punkters Vedkommende Indbydernes Overbevisning om Betimeligheden af en Reform af vore Biblioteksforhold. Ud fra mit Standpunkt vil jeg derfor heller ikke kunne tiltræde Ønsket om Nedsættelsen af en Kommission. Det Spørgsmaal, der for mig er det afgørende i denne Sag: om der virkelig hos Befolkningen og Autoriteterne i Provinserne er Trang til og Ønsker om en Ordning af de bestaaende Forhold samt Villighed til at paatage sig de dermed forbundne ikke ringe Udgifter, kan man vistnok lige saa let faa besvaret uden en saadan Kommissions Mellekomst.«

— Paa Grund af Bibliotekets Beliggenhed med hele sin ene Sidelængde ud til en Gade med ikke ganske ringe Trafik, har baade Funktionærer og Bøger altid lidt stærkt under Støvplagen for ikke at tale om, at den forvoldte store aarlige Udgifter til manuel Afstøvning, som dog ikke bragte væsentlig Bedring ud over ganske kort Tid. Under disse Omstæn-

digheder henvendte jeg mig (16. April 1910) med følgende Skrivelse til Bygningsinspektøren, Arkitekt M. Borch:

»I alle de Aar, jeg har været knyttet til Biblioteket, har der været ført en resultatløs Kamp mod den Ulempe og Skade, som Støvet forvoldte baade Funktionærerne og Samlingen. Intet større Arbejde har i al denne Tid kunnet udføres i Magasinerne, uden at Funktionærerne bagefter maatte foretage en grundig Renselse af deres Legeme og Klæder, og at de Støvmasser, der indaandes og sluges ved en saadan Iejlighed, absolut ikke kan være til Gavn for Sundheden, siger sig selv, ligesom det vel ogsaa maa betragtes som upassende at byde det laanende Publikum støvede og muligvis sundhedsfarlige Bøger fra et offentligt Bibliotek. Endvidere er det jo indlysende, at Bøgerne selv i Tidens Løb maa tage Skade af Støvet, som langsomt trænger ned mellem Bladene og afsætter Smudspletter, der er saa godt som umulige at fjærne. Formentlig har Bibliotekets Belliggenhed midt inde i Byen, paa hvis slet renholdte Gader Vind og Færdsel altid sætter meget Støv og Snavs i Bevægelse, bidraget ikke lidt til at forværre denne Plage, som efterhaanden er bleven uudholdelig, fordi den hidtil anvendte Forholdsregel derimod (aarlige Afstøvning af visse Partier af Biblioteket) uagtet sin Kostbarhed er aldeles utilstrækkelig og, selv om den, hvad de pekuniære Forhold udelukker, kunde gennemføres over hele Biblioteket paa een Gang, dog væsentlig kun bidrager til at flytte Støvet, efterhaanden som Arbejdet skrider frem.

Under saadanne Omstændigheder kan det vistnok betragtes som en Nødvendighed baade af Hensyn til Publikums, Samlingens og Personalets Tarv, at der her i Biblioteket, ligesom i det Kgl. Bibliotek og i Rigsarkivets nye Bygning, for Fremtiden anvendes det eneste rationelle Middel imod Støvplagen, som kendes, et Støvsugeapparat. Jeg vilde derfor være Hr. Bygningsinspektøren overordentlig taknemmelig, hvis De i Erkendelse af den foreslaaede Foranstaltnings Nødvendighed vilde yde mig Deres værdifulde Hjælp til dens Gennemførelse. Af Hensyn til det Overslag, som maatte ledsage et muligt Forslag paa Finansloven om Anbringelse og Drift af et saadant Apparat, skal jeg blot bemærke, at det er min Plan at lade Apparatet betjene af Bibliotekets to Bude, dels hele Sommerferien ca. 5 Timer daglig, dels lejlighedsvis i Aarets Løb, hvilket sidste vistnok omtrent vil svare til en Maanedes stadig Drift à 5 Timer pr. Dag.«

Da jeg fra ham havde faaet et meget imødekommende Svar, foreslog jeg Konsistorium paa Grundlag af det af ham godhedsfuldt fremskaffede Overslag at foranledige Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet til at søge Beløbet bevilliget paa den kommende Finanslov. — Paa Finanslovsforslaget for 1911—12 optoges i Henhold hertil den til Anbringelse af et Støvsugeanlæg forlangte Sum, 1250 Kr.

— Da det af mig forrige Aar med Konsistoriums Anbefaling til Ministeriet indsendte Forslag om en betydelig Forøgelse af Bibliotekets Annum af Ministeriet ikke blev optaget paa Finanslovsforslaget, og det stod mig klart, at hvert Aar, der gik hen under de hidtilværende finansielle Forhold, førte Biblioteket nærmere hen mod det Punkt, hvor Situationen kun kunde reddes ved meget store pekuniære Ofre, tilskrev jeg under 9. April 1910 Konsistorium saaledes:

»Umiddelbart efter at jeg havde tiltraadt Stillingen som Overbibliotekar, tillod jeg mig ved Skrivelse af 30. April 1909 at henlede Konsistoriums Opmærksomhed paa de særdeles vanskelige pekuniære Forhold, hvorunder Biblioteket virkede. Jeg søgte her nærmere at paavise, at det med de til Raadighed staaende Midler var ganske umuligt at løse den Opgave, der efter de foreliggende Bestemmelser var stillet Biblioteket, nemlig at repræsentere indenfor den matematisk-naturvidenskabelige Faglitteratur, Medicinen og Naturhistorien (specielt Zoologien) paa en til vore Forhold svarende Maade. Endvidere berørte jeg, at Indbindingskontoen efterhaanden var steget til en i Sammenligning med de øvrige Udgifter foruroligende Højde, saa at den i Finansaaret 1908—09 havde slugt over 8000 Kroner af Bibliotekets Annum, som Legaterne iberegnete beløb sig til ca. 25,000 Kr. foruden den til Katalogarbejderne bevilligede Sum. Administrationsudgifterne kunde anslaaes til ca. 5000 Kr. aarlig; til Indkøb af Bøger havdes der altsaa kun en Sum af ca. 12,000 Kr. til Raadighed.*) Skøndt nu Biblioteket kun skulde repræsentere i de ovennævnte Fag, havde det dog dels som Universitetsbibliotek, dels paa Grund af de til særlige Anskaffelser skænkede Legater jo ogsaa visse Opgaver at løse paa andre Omraader, selv om der for disse sidstes Vedkommende kun stilledes meget beskedne Krav. Herved mindskedes den Sum, der kunde anvendes til Hovedfagene med ca. 4000 Kr., og da Udgifterne til Tidsskrifter og Fortsættelser baandlagde største Parten af Resten, nærmede man sig i en betænkelig Grad til det Punkt, da Biblioteket ikke længere havde Raad til at anskaffe Nyheder, men var henvist til at forøge sin Bestand saa godt som udelukkende gennem Gaver og Bytteforbindelser.

For Medicinens Vedkommende er man jo desværre allerede naaet til dette skæbnesvangre Standpunkt. Det skyldes kun Forbindelsen med det Classenske Litteraturselskab, at Biblioteket er nogenlunde forsynet med medicinske Tidsskrifter. For Enkeltværkernes Vedkommende er Tilstanden rent ud bedrøvelig. Det lader sig nu en Gang ikke gøre at holde et gammelt, værdifuldt medicinsk Bibliotek à jour for ca. 1000 Kr. om Aaret. Mere var der ikke anvendt paa denne Konto i 1908—09, og der kunde ikke anvendes mere. Jeg har ganske vist i 1909—10 forsøgt at stoppe nogle af de allerværste Huller; men hvad det kommende Finansaar angaar, maa jeg paa Forhaand slaa en Streg over alle Ønsker og Planer i den Retning, hvilket er saa meget mere beklageligt, som der ikke findes noget andet større, for Offentligheden tilgængeligt medicinsk Bibliotek her i Landet.

Konsistorium anerkendte jo beredvilligt Berettigelsen af de fra Bibliotekets Side rejste Krav og støttede dem efter bedste Ævne; men baade det foregaaende og det nuværende Ministerium stillede sig afvisende, og Forslaget naaede af den Grund ikke frem for Rigsdagen.

Under de forhaandenværende stærkt spændte finansielle Forhold, der paa alle Omraader gør Resignation til en Nødvendighed, kunde det jo

*) Til Sammenligning kan anføres, at Det kgl. Bibliotek, der ligesom Universitetsbiblioteket kun skal repræsentere indenfor et begrænset Antal Fag, til Anskaffelse af Bøger og til Indbinding raader over 60,000 Kr., Universitetsbibliotekerne i Lund og Upsala til samme Formaal hver over 55,000 Kr.

synes mærkeligt, at jeg atter i Aar beder det høje Konsistorium om dets Støtte i denne Sag, og hvis Forholdene havde været uforandrede, vilde jeg ogsaa, hvor tungt det end faldt mig, have anset det for rigtigst at vente. Men Situationen har forværret sig saaledes, at jeg anser det for min uafviselige Pligt allerede nu at tage Sagen op paa ny.

Administrationsomkostningerne har i 1909—10 holdt sig omtrent paa samme Højde (5000 Kr.) som i forrige Finansaar, uagtet forskellige uopsættelige Krav nødvendiggjorde flere ekstraordinære Udgifter, men Indbindingskontoen er i 1909—10 desværre vokset ganske uforholdsmæssigt. Dette skyldes ingenlunde nogen utidig Flothed; thi atter og atter er Fordringerne paa dette Omraade skruede saa langt ned som vel muligt. En Del af Stigningen (dog næppe mere end ca. 500 Kr.) er sikkert ekstraordinær og skyldes Omordningen af Pakkamret samt forskellige Oprydninger, der gav Anledning til at adskillige Bøger, som havde staaet hen i mange Aar, blev katalogiserede og indbundne saa tarveligt som vel muligt. Men for den allerstørste Del maa Aarsagen utvivlsomt søges i den danske Afleverings stærke Vækst, en Omstændighed Bibliotekets Administration naturligvis ingen Indflydelse har paa. Udtrykt i Tal stiller Forholdet sig saaledes, at medens Indbindingskontoen i 1907—08 beløb sig til 7417 Kr. 99 Øre, udgjorde den i 1908—09 8073 Kr. 51 Øre og i 1909—10 9901 Kr. 22 Øre, af hvilken Sum dog ca. 1000 Kr. maatte overføres til indeværende Finansaar.

Det siger sig selv, at den eneste Konto, af hvilken disse forøgede Udgifter foreløbig kan dækkes, er den til Nyanskaffelser bestemte. Administrationsudgifterne er faste; hverken til Lys, Brændsel, Porto eller Rengøring kan der anvendes mindre end beregnet, uden at det gaar ud over den daglige Drift. Heller ikke det for Fortsættelserne bestemte Beløb kan røres uden i følelig Grad at forringe Bibliotekets Værdi og Betydning baade for Videnskabsmanden og for det store Publikum. Thi at afsige store Mængder af løbende Tidsskriftsrækker er jo i Virkeligheden en Lemlæstelse, hvis sørgelige Følger hurtigt vilde vise sig i et stærkt dalende Besøg, og ligefrem at magasinere større Partier af den danske Aflevering i Materie er en Udvej, som sikkert alle vil finde forkastelig.

Der er altsaa intet andet Middel tilbage end saa godt som helt at standse med Anskaffelsen af Nyheder i de øvrige Fag lige saa vel som i Medicinen. Dette kan maaske lade sig gøre et Aar eller to, men i Længden er dette Middel utvivlsomt lige saa ødelæggende som de ovenfor antydede. Biblioteket reduceres paa denne Maade (bortset fra Gaverne og de ved Bytte erhvervede Sager) efterhaanden til en Samling Antikviteter, hvis Betydning for den arbejdende Videnskab er saa godt som ingen. For at undgaa denne truende Kalamitet beder jeg altsaa det høje Konsistorium om at tage Sagen op og gøre Skridt til, at Biblioteket paa den kommende Finanslov kan opnaa det Tilskud af 12,000 Kr., hvis Fordeling paa de forskellige Fag nøjere er angivet i min Skrivelse af 30. April 1909.«

Ministeriet gik denne Gang ind paa at søge Bibliotekets Annum forøget med 6000 Kr. (Halvdelen af det forlangte), og dette Beløb blev bevilget paa Finansloven for 1910—11, jfr. Rigsdagstid. 1909—10, Tillæg A. Sp. 1163—64.

— Under Finanslovsforhandlingen i Folketinget var der blevet udtalt Ønske om en hurtigere Indbinding af Blade og Tidsskrifter fra Bibliotekernes Side. Paa Foranledning heraf modtog jeg 16. Marts 1910 en Anmodning fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet om at ville drage Omsorg for, at Indbinding af Blade og Tidsskrifter fra Bibliotekets Side fremmedes saa meget som muligt. En lignende Anmodning havde min Kollega paa det kgl. Bibliotek modtaget, og i Anledning af en fra ham fremsendt Svarskrivelse til Ministeriet, udbad dette sig under 11. April 1910 en Udtalelse af mig om Sagen. Den lyder saaledes:

»I Anledning af det høje Ministeriums Skrivelse af 11. April 1910 skal jeg tillade mig tjenstligst at bemærke følgende: Den Hindring for Publikums Benyttelse af nys udkomne danske Tidsskrifter, som ligger i, at Afleveringen fra Bogtrykkerne finder Sted halvaarsvis, har jeg fra Begyndelsen af dette Aar søgt at afhjælpe ved at anmode Forlæggere og Redaktører af de ca. 30 Tidsskrifter, der praktisk talt spiller en Rolle i denne Sag, om at tilstille Biblioteket dets Pligteksemplar i enkelte Numre, samtidig med at disse udsendes til Abonnementerne. Denne Anmodning er fra alle de Vedkommende bleven mødt med den allerstørste Velvilje, og de paagældende Numre fremlægges fra 1. Januar 1910 straks efter Modtagelsen i dertil indrettede Mapper i de for dem bestemte Rum paa Tidsskriftlæsesalen, hvor Publikum selv frit kan fremtage, hvad det ønsker. Ved Siden af Montren hænger en Oversigtstavle til Orientering. Naar de samlede Aargange udgaar af Tidsskriftlæsesalen, men endnu ikke er leverede til Bogbinderen, har der fra Bibliotekets Side aldrig været noget til Hinder for at udlevere enkelte Numre til Hjemlaan.

For Avisernes Vedkommende maa Sagen nødvendigvis stille sig noget anderledes. De afleveres nu ligesom tidligere halvaarsvis, og heri kan der af Hensyn til den forhaandenværende Plads ingen Forandring ske. Endvidere udlaanes de ogsaa i indbunden Tilstand i Henhold til Reglementets § 10 kun til Benyttelse paa Læsesalen. Naar en Laaner ønsker at benytte Numre af en endnu uindbunden Aargang paa Stedet, gøres der, lige saa lidt som naar Talen er om Tidsskrifter, Vanskeligheder fra Bibliotekets Side.

At indbinde de Aviser og Tidsskrifter halvaarsvis, som nu indbindes helaarsvis, anser jeg ligesom min ærede Kollega Overbibliotekaren ved det kgl. Bibliotek, for Ødselhed baade med Plads og Penge, og i Henhold til det, jeg ovenfor har udviklet om Publikums Adgang til Benyttelse af Bibliotekets uindbundne Tidsskrifter og Aviser, vil det høje Ministerium sikkert give mig Ret i, at der vilde vindes grumme lidt, for ikke at sige intet ved denne ret kostbare Foranstaltning.

Da Universitetsbiblioteket ikke modtager de egentlige Provinsaviser til Opbevaring og vistnok gennemgaaende indbinder tarveligere end det kgl. Bibliotek, vilde Summen, som denne Foranstaltning vilde koste, for vort Vedkommende næppe andrage fuldt saa meget som for det kgl. Bibliotek, men under de overordentlig vanskelige Forhold, hvorunder Biblioteket med sit aldeles utilstrækkelige Annuum i de sidste Aar har arbejdet, kan der overhovedet ikke være Tale om at gennemføre Forsøget, med mindre Staten tilskylder det ikke ringe Beløb, hvorom det drejer sig.«

— Under 4. April 1910 modtog jeg gennem Konsistorium Meddelelse om, at den den 1. April udløbende Bevilling af 1900 Kroner til Udarbejdelse af en alfabetisk Katalog og Fornyelse af Realkatalogen var fornyet paa 5 Aar, samt at Kontoen var forhøjet med 600 Kroner som første Tilskud af en femaarig Bevilling til Konserverings- og Ordningsarbejder ved Haandskriftsamlingen. Endvidere, at der til Anbringelse af Jernskodder for Vinduerne i Trapperummet var bevilget 2000 Kr.

— Om Bibliotekets Katalogarbejder i det forløbne Aar afgaves til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet under 21. April 1910 nedenstaaende Beretning:

»Undertegnede tillader sig herved gennem Konsistorium at indsende til det høje Ministerium den befalede Beretning om Fremgangen af Universitetsbibliotekets Katalogarbejder i Finansaaret 1909—10.

Der har i dette Aar ligesom tidligere været arbejdet dels paa den alfabetiske Katalog dels paa Fagkatalogen. Til den første er der af cand. mag. Bartholin skrevet 4834 Sedler tilhørende Afdelingerne Lærde Selskaber (fra Sverige til Amerika) og Krigsvæsen samt Henvisningssedler til flere mindre Afdelinger. Udenfor Bibliotekstiden har han i Fagkatalogen indført 3250 Titler.

Ordningen af Fagkatalogerne er udført af Underbibliotekarerne A. Krarup og A. Halling. De Afdelinger, der gjordes færdige, vare: Enkelte nyere tyske Forfattere (Anonymer, Folkedigtning, Folkelæsning, Blandinger). Hollandsk Sprog og Literatur. Videnskabelige Selskabers Skrifter (Frankrig, England, Holland, Belgien, Tyskland, Østrig-Ungarn, Danmark, Norge, Sverige, Rusland, Finland). Brevsamlinger i Almindelighed og enkelte Personers Breve (A—L).«

— Af Aarets andre Begivenheder skal her følgende omtales:

Til en af Kunstforeningen i Slutningen af 1909 afholdt Udstilling af Maleren Jens Juels Arbejder udlaantes med Konsistoriums Tilladelse det Biblioteket tilhørende Portræt af Bjergværksbestyrer Brünnich.

I Januar Maaned 1910 blev der ved et Møde hos Videnskabernes Selskabs Sekretær truffet Bestemmelse om, hvilke Publikationer Selskabet for Fremtiden vilde afgive til Universitetsbiblioteket, og hvilke det vilde overlade Det kgl. Bibliotek.

2. Den botaniske Have 1910.

(Direktør, Professor, Dr. Eug. Warming).

A. Haven i snævrere Forstand.

(Botanisk Gartner Axel Lange).

1. *Frilandsanlægget.* Busketter og Kvarterer er vintergravede og i Sommerens Løb holdte rene som sædvanlig. Søbredden er bleven delvis udbedret, og Planterne langs denne er omplantede. Enkelte mindre Partier Græsplæner er omgravede og atter tilsaaede, og Jordbunden i Pyrusbuskettet og i det amerikanske Fraxinusbusket, som før var aaben og bar, er bleven tilsaaet med Græs. Den store Stenhøj har faaet en ret betydelig Udvidelse navnlig imod Syd ned imellem Fraxinusbuskettet og Spiræabuskettet. Til Brug ved denne Tilbygning er indkøbt en Del Granitsten

dels fra Stenbrud og dels store Søsten, som er bleven udkløvede inden Brugen. Da en Del slyngende *Lonicera*-Arter, som var plantede i den sydøstlige Del af Haven, mistrivedes, og de Stolper — gamle rustne Jernrør —, som de støttede sig til, saa meget ilde ud, er paa samme Sted opstillet et buetformet Espalier af Granstolper og Lægter. Langs Espalieret er Jorden udbedret, og ny unge Eksemplarer af *Lonicera* er henplantede. Foran Espalieret, hvorfra havens en udmærket Udsigt over Haven over mod Væksthusene, og hvor der før har staaet en enkelt Bænk, vil der blive sammentømret en langs hele Espalieret løbende Bænk med talrige Siddepladser. I Rabatten langs Kemisk Laboratorium er opstillet Granstolper, ved hvilke er plantede unge *Clematis*.

En Del af Broens Planker er erstattede med ny, og disse er bestrøgne med finsk Tjære. Bag Væksthusene paa Jordmagasinet er udgravet til og støbt Betonfundament for en Affaldsbeholder; den over Jorden ragende Del er 2 Alen høj, 8 Alen bred og 7 Alen dyb. I Bunden er dels lagt Fliser dels tykt Betongulv med 1" glittet Granitpuds. Nogle af Havens Træer er bleven »plomberede« med Cement, en Fremgangsmaade man allerede længe har anvendt i Amerika overfor Træer, som var hule i højere eller mindre Grad, og som man ogsaa her i Byen har set udført i det sidste Aarstid (Nørreallé). Paa Træer, som har Hulheder, eller hvor Dele af Veddet er raadent, bliver alt det raadne skaaret bort; Hulheden bliver paa de indvendige Sier bestroget med svampedræbende Midler og dernæst fyldt med Cement. Over Cementen lægges en Zinkplade, som males mørk for at ligne Barkens Farve.

Havens Planter saavel paa Friland som i Hus er bleven optalte. Resultatet var følgende: Cryptogamer 98 Slægter med 388 Arter; Phanerogamer 2412 Slægter med 10,737 Arter, i alt 2510 Slægter med 11,125 Arter.

For at holde Søen i den rette Vandstandshøjde har Pumpen været benyttet 101 Gange i 668 Timer, hvorfor der særligt i dette Øjemed maatte fyres under Kedlerne i 379 Timer. Havens Forbrug af Vandledningsvand har i Aarets Løb været 50,900 Td. De stipulerede vederlagsfri 70,000 Td. er saaledes ikke naaede.

2. *Sorø Arboret*. En Del af de i 1904 ved Filosofgangen plantede Naaletræer, som efterhaanden var kommet til at staa for tæt, er bleven flyttede; i alt er 38 Eksemplarer omplantede. Endvidere er paa samme Sted henplantet 17 Stk. unge *Picea Engelmanni*. I Arboret-Arealerne i Feldskov og ved Hundekildehave er der i Efteraaret henplantet 9 Arter *Acer* og 7 Arter *Betula* samt 11 andre Arter, i alt 27 Arter i 78 Eksemplarer. I Planteskolen er anbragt 58 Arter i 210 Eksemplarer.

3. *Væksthusene*. Planterne er omplantede og holdt rene som sædvanligt. 49 Planter er omplantede i Ballier og firkantede Kasser. I Orchidéhuset har i Aarets Løb blomstret 105 Arter og Varieteter. I Kaktushuset har blomstret en Del natblomstrende Arter af *Cereus*; i alt var 33 Blomster udfoldede. Huset var 8 Aftener i Juli aabent for Publikum og blev disse Aftener ialt besøgt af 2512 Personer. Bordene i Nr. 7, som var meget defekte, er bleven helt fornyede. Fra Varmerørskanalen i Nr. 10—12, hvor der hyppig stod Vand, er boret Afløb gennem Formuren ud til 3 Skærvefaskiner.

4. *Bygningerne.* I Kældergennemgangen tæt ved Fyrkælderen har der i flere Aar været et tarveligt Styrtebadsapparat for Havens Funktionærer. Dette er i Aar blevet ændret og betydelig forbedret. Et gammelt Pissoir er blevet nedrevet og i Stedet er ved Siden af anbragt en Urinalkumme med Udskylningsshane. Rendestenen igennem Kældergennemgangen er bleven forsynet med ny Rendestensbrætter. I Gartnerboligen er anbragt Jerntræmmer for Kældervinduerne. I Frøkammerets ene Værelse er indlagt Vand og anbragt en Vaskekumme.

I Museumsbygningen er Varmeelementerne i Bibliotekarens Værelse, forreste Biblioteksrum og i Nr. 13 forøgede med nogle Led.

I Studiesalen i Laboratoriebygningen er indrettet en Skylllevask. Sammesteds er blevet indrettet et Stinkskab.

5. *Frø- og Plantebytningen.* Fra 94 botaniske Haver og 3 Private er modtaget 3430 Portioner Frø, og fra 22 botaniske Haver og 44 Private og Institutioner er modtaget 565 levende Planter og Stiklinger. Blandt Giverne kan nævnes: Pastor Th. Balslev, Apotheker Capelle, Springe, Ingeniør Caroe, Etatsraad Dessau, Frk. A. Dohlmann, Dr. Engell, Grosserer Chr. Erichsen, Slotsgartner Frederiksen, Klostersgartner Haar, Fru E. Halkier, Frk. Hertz, Handelsgartner Hjort, Blikkenslager Jacobsen, Dr. Hjalmar Jensen, Java, Seminarielærer Jeppesen, Overtelegrafist Jensen, Overgartner Jørgensen, Haveselskabets Have, Stud. pharm. Keiding, Lærer Jakob Lange, Grosserer N. W. Larsen, Oberstinde Lerehe, Mag. art. Lorenzen, Handelsgartner Mathiesen, Cand. pharm. Aa. Møller, Dr. Némic, Prag, Materialist J. Petersen, Storehedinge, Overgartner Prior, Overgartner Risum, Gartner J. Steenberg, Handelsgartner O. Trier, Fru Dr. Tscherning, Direktør Ulriksen, Gartner Wagenblast, og af Havens Personale: Medhjælper Bonfils, Dr. Børgesen, Gartner Hultkvist, Bot. Gartner Lange, Cand. real. Nissen, Dr. Ostenfeld, Undergartner Ulleriks.

Fra Haven er afgivet 10,338 Portioner Frø til 103 botaniske Haver og 70 Skoler, Institutioner og Havevenner. Af Stiklinger og levende Planter er afgivet 973 Stk. til 5 botaniske Haver og 62 Skoler og Private.

Foruden til Universitetslærernes Forelæsninger, Øvelser og Eksaminer, samt til den pharmaceutiske Lærestalts Undervisning i Botanik, er der af afskaarne Blomster afgivet 904 Portioner. Disse fordeler sig paa følgende Maade: 136 Portioner til Kursus, 78 til Manuduktion, 270 til Latin- og Realskoler, 225 til Pigeskoler, 120 til Kommuneskoler, 49 til Statens Lærerhøjskole og 26 til Skolelærereksamen ude i Landet. Endvidere er afgivet Blomster og andre Plantedele til den ved det Bülowiske Legat opretholdte Tegneundervisning, og i Sommerens Løb 25 Portioner til Teknisk Skole, ligeledes til Brug ved Tegneundervisning. Haven har ydermere afgivet Studiemateriale til forskellige Videnskabsmænd, saaledes Humulus til Dr. phil. J. Schmidt og Opuntia, Cereus og Rosmarinus til Professor Bille Gram. 30 Prøver af Crassulacé-Blomster er sendte til Mons. Raymond Hamel, Paris, ligeledes til videnskabeligt Brug.

Ved Rektors Aftenfest for Rigshospitalets Aabning havde Haven stillet nogle Planter til Disposition til Udsmykning af Laboratoriet, hvor Festen fandt Sted.

6. *Personalet.* Materialsnedker Lars Jensen søgte paa Grund af Alder fra 1. April sin Afsked; i hans Sted antoges Snedker Julius Mogensen.

Medhjælper Lauritz Hansen forlod Havens Tjeneste ved Udgangen af Februar; i hans Sted antoges Medhjælper Chr. Andersen. Paa Finansloven er bevilget Midler til Lønning af en Heldagsopsynsmand i Tiden Marts—November; hertil blev antaget J. Christensen, som tidligere har arbejdet i Havens Tjeneste. Kontoen til Lønning af Opsyn i Haven blev forhøjet med 1100 Kroner.

7. *Forsøgshaven.* Denne er benyttet af Professor Johannsen (Arvelighedsforhold), af Dr. phil. Ostenfeld (Bastarder, Hieracium m. m.), af Docent Raunkiær (Studier over Rumex thyrsoides), af Mag. sc. O. Paulsen (Chenopodiaceer) og af Mag. sc. H. E. Petersen (Umbelliferæ, navnlig Anthriscus silvestris).

8. Der er udstedt *Kort* til 30 Manuduktører og Lærere til Dels med Adgang til Væksthuse, Stenhøj og Mose. Adgangskort til at male i Haven er udstedt til 25 Personer.

9. *Plantebestemmelsesarbejdet i 1910.* I det forløbne Aar er der foretaget ca. 470 Plantebestemmelser ved Mag. sc. Raunkiær og (under Raunkiærs Fraværelse paa en botanisk Rejse i Middelhavslandene) ved Museumsinspektør Ostenfeld, Botanisk Gartner Lange og Assistent O. Paulsen. Dansk Kvarter er revideret tre Gange, Studiekvarteret og biologisk Kvarter hver een Gang; desuden er enaarigt Kvarter og Studiekvarteret delvis reviderede.

B. Museet.

(Museumsinspektør, Dr. phil. C. Hansen Ostenfeld).

1. Bestemmelses- og Konservatorarbejder.

a. Herbarierne.

Bestemmelsesarbejder: Museumsinspektøren har afsluttet Bestemmelsen og Revisionen af Dansk Herbarium med at gennemgaa Slutningen af Compositæ, Convolvulaceæ, Ericaceæ, Labiatæ, Lentibulariaceæ, Rubiaceæ, Valerianaceæ og Slægterne Verbascum og Veronica. Han har endvidere bestemt en Samling Vandfanerogamer fra Argentina (M. Berro) og Liebmanns og Ørstedes Pontederiaceæ og Najadaceæ. Der har været indsendt til Bestemmelse ca. 600 danske Planter, og desforuden har han foretaget spredte Bestemmelser i Dansk og Arktisk samt General-Herbarium.

Bestemmelsesarbejder i Herbarierne er endvidere foretagne af Direktøren (Podostemaceæ), Docent Raunkiær (Middelhavsplanter), Docent, Dr. Kolderup Rosenvinge, Bibliotekar, Dr. Børgesen og Assistent, Mag. H. E. Petersen (Marine-Alger), Mag. C. Christensen (Pteridofyter), Mag. O. Galløe (Likener), Cand. pharm. A. Hesselbo (Bryofyter), Mag. Ferdinandsen, Mag. Ø. Winge og Cand. pharm. J. Lind (Fungi).

Af udenlandske Botanikere, som har benyttet Samlingerne og deri foretaget Bestemmelser eller Revisioner, kan nævnes: M. G. Beauverd, Herbier Boissier (forskellige asiatiske Compositæ); Prof. A. Béguinot, Padova (Stellaria media); Direktør, Dr. G. Bitter, Bremen (Acæna); Dr. F. Fedde, Berlin (nogle Papaveraceæ); Dr. Robert E. Fries, Upsala (Petunia, Planter fra Mendoza i Argentina), Prof., Dr. E. Gilg, Berlin (afrikanske Ampelidaceæ); Dr. E. Janchen, Wien (Iris spuria); Mr. Ch.

Lacaita, London (*Thymus striatus*); Mr. Merrill og Mr. C. B. Robinson (Bureau of Science), Manila (Galathea-Ekspeditionens Planter fra Manila); Dr. E. Meyer og Dr. Karl Müller, Halle (*Aizooceæ*); Prof., Dr. C. Mez, Königsberg (*Panicum* og *Paspalum*); Prof., Dr. S. Murbeck, Lund (*Eschscholtzin*); Lektor, Dr. Hjalmar Møller, Falun, (skandinaviske *Splachnaceæ*); Dr. F. Petrak, Weisskirchen (*Cirsium eriophorum*); Dr. W. Rothert, Krakow (nordiske *Spargania*); Dr. O. E. Schultz, Berlin (vestindisk *Solana* og *Cestra*); Dr. O. Stapf, Kew (*Loranthus* og *Euphorbia* fra Thonnings Guinea-Planter); Prof., Dr. J. Urban, Berlin (vestindiske *Convolvulaceæ*), og Dr. Wangerin, Halle (*Cornaceæ*).

Konservatorarbejder: I Dansk Herbarium er nu Karplanterne bragte i endelig Orden, ligesaa er Likenerne ordnede; forskellig nyt Materiale er indordnet. I Arktisk Herbarium er Amdrup- og Danmark-Ekspeditionernes Karplanter indordnede, endvidere forskellige mindre Samlinger. I Generalherbariets Fanerogamsamling er foretaget Indordning af nyt Materiale; Likensamlingen er under Ordning ved Mag. O. Galløe, Bregnerne ved Mag. C. Christensen; Svampesamlingen se under 1*.

Der er i Aarets Løb opklæbet 9045 Halvark med Planter. Alle nytilkomne Herbarieplanter er som sædvanligt forgiftede med Sublimatopløsning.

b. Sprit- og Tørsamlingen.

Ved Ekstrabevilling paa Finansloven blev det muligt at bygge et betydeligt Antal nye Herbarieskabe. Disse maatte paa Grund af den ringe Plads i Museet alle sammentrænges i et Værelse (Nr. 14), og de derværende Skabe til Tørpræparater maatte for største Delen fjernes og fordeles paa andre Værelser (Nr. 4 og Nr. 23). Det blev derved nødvendigt at omordne Sprit- og Tørsamlingen aldeles, og man besluttede da at slaa disse to Samlinger sammen til én. Det betydelige Arbejde med Ordningen af denne store Samling er endnu ikke tilendebragt; Museumsassistent O. Paulsen og Assistent Ferdinandsen har anvendt en stor Del af deres Tid herpaa, saaledes at der nu kun staar tilbage at ordne de mindre Glas (Skuffesamlingen).

c. Nyttesamlingen.

Nyt Materiale er indordnet.

Af Forespørgsler er der besvaret 1) en fra Toldvæsenet vedrørende »Evhedsblomster«, og 2) nogle fra Dansk Frøkontrol vedrørende Plante-frø fra Udlandet (i Froposer og i Foderkager).

Paa Grund af de store Omordningsarbejder ved Sprit- og Tørsamlingen har der ikke i Aarets Løb været Udstilling i Kældervinduerne.

1*. Bestemmelses- og Ordningsarbejder udførte for den i 1909 bevilgede 5-aarige Sum til Ekstraarbejder.

Museumsinspektøren har med Assistance af Assistent Ferdinandsen afsluttet den foreløbige Ordning af Galathea-Ekspeditionens magasinrede Samlinger (deri indbefattet Dubletter) og har bestemt Samlingens Hawai-Planter; Manila-Planterne er bestemte af Bureau of Science paa Manila.

Museumsassistent Paulsen har foreløbig bestemt af Ørsted's og Liebmann's central-amerikanske Samlinger følgende Familier: Linaceæ, Erythroxyllaceæ, Myricaceæ, Menispermaceæ, Piperaceæ, Ranunculaceæ, Malvaceæ (delvis), Ampelidaceæ, Araliaceæ, Solanaceæ, Ceratophyllaceæ.

Assistent Ferdinandsen har arbejdet med den endelige Ordning af Generalherbariets Svampe og har afsluttet Ordningen af Pyrenomycetes, Discomycetes og Basidiomycetes (ekskl. Agariaceæ).

2. Benyttelse af Museets Samlinger.

Foruden de under 1 a (tredie Stykke) nævnte Botanikere har følgende i 1910 modtaget Planter til Laans: Direktør G. Bitter, Bremen (Margaritacarpus); Stud. mag. Fogh, København (nordiske Musci i Sprit); Prof., Dr. Glück, Heidelberg (Ranunculus flammula); M. R. Hamel, Paris (Crassulaceæ); Stud. mag. F. Heide, København (Pinguicula); Mag. se. H. E. Petersen, København, (spritlagte Umbelliferæ); Dr. F. Petrak, Weisskirchen (ekstraeuropæiske Cirsia); Dr. R. Pilger, Berlin (Liagora); Frk. A. Seidelin, København (nordiske Callitriches; atter hjemkomne), og Prof., Dr. N. Wille, Kristiania (Boehmeria og Myriocarpa; atter hjemkomne). Ældre Laan udestaar hos følgende: Prof., Dr. O. Beccari, Firenze (rogle Palmer); Mr. Ralf Benedict, New York (Vittarieæ); Prof., Dr. J. Briquet, Genève (Labiatae); Mag. C. Christensen, København (nogle Bregner); Dr. H. Dahlstedt, Stockholm (Taraxacum); Prof., Dr. F. Fedde, Berlin (nogle faa Papaveraceæ); Direktør Dr. J. Goethart, Leiden (Vellosiæ); Dr. W. Heering, Altona (Slægten Baccharis, delvis); Prof., Dr. F. Kamienski, Odessa (Utricularia); Prof., Dr. F. Kränzlin, Berlin (Cyrtandreae, Gesneraceæ); Dr. P. Kuckuck, Helgoland (et Par arktiske Alger); Dr. H. Lindberg, Helsingfors (nogle Potamogeton); Prof., Dr. C. Lindman, Stockholm (Poa pratensis; Vernonia); Dr. A. Ludwig, Forbach i Lothringen (nogle Chenopodia); Lektor, Dr. G. Malme, Stockholm (nogle brasilianske Asclepiadaceæ); Prof. Dr. Niedenzu, Braunsberg (nogle Malpighiaceæ); Dr. A. Pascher, Prag (Hyoscyamus, Scopolia); Mag. H. E. Petersen, København (arktiske Juncaceæ, Spritmateriale); Prof., Dr. V. A. Poulsen, København (Laguncularia, Linnæa, Hymenolichener og Saprofyter fra Java); Prof., Dr. Radlkofer, München (nogle Sapindaceæ); Dr. B. L. Robinson, Cambridge, Mass. (Compositæ centroamericanæ); Dr. L. Rose, National Herb., Washington (Liebmann's Umbelliferæ, Burseraceæ, Cactaceæ og Crassulaceæ); Docent, Dr. L. Kolderup Rosenvinge, København (forsk. Havalger); Dr. H. Ross, München (amerikanske Urticæ); Mr. C. E. Salmon, Reigate, England (nogle Linnum); Prof., Dr. C. Sauvageau, Bordeaux (Cladostephus, Stypocaulon); Prof., Dr. H. Schinz, Zürich (Amarantaceæ); Prof., Dr. I. Urban, Berlin (Olacaceæ americanæ; vestind. Bourreria); Dr. Wainio, Helsingfors (Likener fra Central-Asien, Siam, Dansk Vest-Indien); Dr. O. Warburg, Berlin (forsk. Ficus; Urticaceæ fra Siam); Dr. A. Zahlbruckner, Wien (Centropogon, Haynaldia, Siphocampylos).

Af gamle Laan er foruden de tidligere nævnte hjemkommet: amerikanske Borraginaceæ, Ampelidaceæ, Polygonaceæ, Rosaceæ, Malvaceæ, Rutaceæ, Solanaceæ og Terebinthaceæ fra Berliner Museet, Liebmann's Bignoniaceæ fra Pariser Museet; nordiske Euphasia fra Overlærer Jør-

gensen i Bergen; nogle sydamerikanske Asclepiadaceæ fra Dr. Handel-Mazetti, Wien; Generalherbariets og Arktisk Herbariums *Ceramia* fra Mag. H. E. Petersen, København, og Dansk og arktisk Herbariums *Myriophylla* fra Frk. A. Seidelin, København.

Museet har foruden af Havens og Museets eget Personale (9) været benyttet af danske Botanikere, som kortere eller længere Tid har arbejdet her; af disse kan nævnes: Mag. sc. O. Galloë (Likener), cand. pharm. Hesselbo (Mosser), Cand. pharm. Jens Lind (Svampe), Cand. mag. Th. Spur (Hepaticæ), Mag. sc. Ø. Winge (Svampe).

Museet har været besøgt af følgende tilrejsende Botanikere: Docent, Dr. H. G. Simmons, Lund; Docent, Dr. Otto Rosenberg, Stockholm; Prof. Dr. Howard J. Banker, Greencastle, Ind.; Professor A. Kerekgyarts, Budapest; Fru Dr. Brockmann-Jerosch, Zürich; Dr. H. Brockmann-Jerosch, Zürich; Dr. Th. Kraschenianikow, Moskov; Professor Swami Bhumanand, Calcutta; Lektor K. F. Dusén, Kalmar; Mr. W. A. Merrill, New York; Dr. Alexander Galt, Edinburgh; Forstmästare G. Lång, Helsingfors.

3. Udsendelse af Doubletter fra Museet.

Til Berliner Museet er sendt et Par vestindiske Convolvulaceæ; til Dr. A. von Degen, Budapest, 110 arktiske Karplanter; til Bureau of Science, Manila, 20 Arter fra Filippinerne, indsamlede af Galathea-Ekspeditionen; til Kristiania Museet 51 arktiske Arter; til den kejserlige botaniske Have i St. Petersborg 26, til Geological Survey of Canada, Ottawa 105, og til New York Botanical Garden 48 arktiske Arter; til Dr. W. Rothert, Krakow, 13 Spargania. Til Prof. Bille Gram, Farmaceutisk Lærestanstalt, er overladt Prøver af røde Korn af Majs, Hirse og Ris, og til Ølgod Hovedskole er skænket 35 Herbarie Eksemplarer af Kulturplanter og 13 Prøver af Plantestoffer.

4. Museets Forøgelser.

Fra følgende Institutioner har Museet i 1910 modtaget Herbarieplanter og andre botaniske Præparater som Gave eller i Bytte: Bergens Museum (33 nordiske Euphrasiæ); Galérie botanique Caën (23 Arter); Kristiania Museet (89 Likener fra Ellesmere-Land og 217 fra Norge); Indian Museum, Calcutta (Frø af 3 Bassia-Arter); Berliner Museet (*Jacquemontia tannifolia*); Royal Botanic Gardens, Kew (4 Prøver af *Pterocarpus*-Ved); Rijksmuseum, Leiden (Carapa Frø); Lunds botaniske Forening (113 Herbarieplanter); U. S. National Herbarium, Washington (50 trop. amerikanske Bregner og 165 Planter fra Guatemala).

Endvidere har Museet modtaget Gaver fra følgende Personer: Forf. Anton Andersen, Havrehed pr. Odense (nogle danske Planter); Gartner elev O. Bang, Nykøbing Jyll. (»dobbelt Kalla«); M. Berro, Montevideo (ca. 75 Vandplanter fra Uruguay); Direktør, Dr. G. Bitter, Bremen (nogle *Acæna*); Dr. P. J. van Breemen, Curaçao (*Ruppia* fra Aruba); Prof. B. Bøggild (*Artemisia* fra N.Am.); Bibliotekar, Dr. F. Børgesen; Mag. sc. C. Christensen (20 forsk. udenlandske Bregner); Ingeniør Christensen, Tierra del Fuego (Havalger fra Magelhaenstrædet); M. Dessau (*Stenoglottis*); L. A. Dode, Paris (*Carrya Diquetii*); Kammerherre Fabricius de Tengnagel, Sorø (en Mappe med Svampe); Professor Bille Gram (rød

Ris); Konservator Hansen, Herning (*Clavaria argillacea*); H. Henningsen; Theo. Holm, Brooklyn (Nyssa); Mag. sc. R. Hørring (ca. 200 danske Planter samlede af afdøde Læge A. Hørring); H. C. Jensen (snoede Hasselgrene); H. Jensen, Randers; stud. mag. K. Jessen (*Ficaria-Frugter*); Ch. Lacaita, London (*Thymus* fra Italien); Botanisk Gartner A. Lange (93 danske, 270 alpine og 157 kultiverede Herbarieplanter); Grosserer N. W. Larsen (*Viscum album* paa Fyr); Cand. pharm. Jens Lind (en Del danske Fanerogamer og Svampe); Lærer P. Lund, Holbæk (*Hippophæes-Rod*); Dr. Hjaln. Møliær, Falun (*Tayloria lingulata*); Godsejer Neergaard, Fuglsang (*Anemone appennina* fra Danmark); Fru Nielsen (Tvillingæble); I. C. A. M. Nielsen (*Cephalanthera ensifolia* fra Jylland); Kand. V. Norlind, Lund (nogle Planter fra Fanø og fra Skåne); Mag. sc. Vagn Peterson (Harpiks); Prof., Dr. V. A. Poulsen (monstrøs *Cirsium*); Museumsassistent, Mag. sc. Ove Paulsen (en Del danske Planter); Docent J. P. J. Ravn (spritlagte Planter fra Spitsbergen); Prof. Dr. W. Rothert, Krakow (nogle Planter fra Odessa); Forstuderende A. S. Sabroe (*Digitalis* fra Danmark); Th. Skovgaard (to danske Svampe); Læge P. Trautner, Odense (Kæmpebovist); Professor, Dr. Went, Utrecht (10 Arter *Podostemaceæ* i Spirit); Fuldmægtig Winge (Tvilling Tomat); Mag. sc. Ø. Winge (ca. 450 danske Svampe); Kunstmaler K. Wiinstedt (nogle danske Blomsterplanter). Endelig er af de til den topografisk-botaniske Undersøgelse indsendte Planter 263 Eksemplarer indgaaede i Museets Samlinger. Museet har som Gave modtaget følgende Ekssikkatsamlinger: M. Raciborski, *Phycotheca polonica* I og *Mycotheca polonica* I; A. Palmgren, *Carices fulvellæ*, Nr. 1—60; og har købt følgende: C. F. Baker, *Economic Plants of the World* (3 Fasc.); N. Busch, etc., *Flora Caucasica exsicc.* XII—XIV; Collins, Holden & Setchell, *Phycotheca boreali-americana*, XXXIII; Dörfler, *Herbarium normale*, Cent. 51—52; Kneucker, *Gramineæ exsicc.*, XXV—XXVI, *Cyperaceæ exsicc.*, VII; Sydow, *Mycotheca germanica*, Fasc. 18—19; Malme, *Lichenes suecici exsicc.*, VII—VIII. Endvidere Jakob E. Langes Billedværk, *Danmarks Agaricaceæ*, 5te Levering.

Haandbiblioteket er blevet forøget med: Rabenhorst, *Kryptogamenflora* Bd. I, q, Lief. 115—119 og Bd. VI, Lief. 10—12.

5. Laan af Planter fra andre botaniske Institutioner.

Mag. sc. C. Christensen har laant *Dryopteris*-Arter fra Berlin og fra Prag (tyske Universitet), (tilbagesendt), Museuminspektøren har laant *Hydrocharitaceæ* fra Stockholm og *Hydromystria* og *Limnobia* fra Berlin (begge Dele tilbagesendte). Tilbagesendt er af tidligere Laan *Alectorolophus* til Berliner Museet og til Montpellier.

6. Museets Personale.

Museets Personale er uforandret fra 1909. Under Museumsinspektørens Fraværelse i Sommertiden varetog Museumsassistenten hans Hverv.

7. Museets Lokaler.

I Benyttelsen af Museets Lokaler er sket den Forandring, at Nr. 14 er bleven indrette til Herbarierne (se under 1), og at der i Nr. 22 er bygget et Par Skabe til Spritsamling.

C. Biblioteket.

(Bibliotekar, Dr. F. Børgesen).

Biblioteket har været aabent i 124 Dage. Læsestuen har været besøgt af 1191 Personer; Udlaan fandt Sted til 628 Personer, der laante 1121 Værker i 1402 Bind. Desuden har Biblioteket daglig været benyttet af Havens og Museets Funktionærer samt til Brug ved Forelæsninger.

Biblioteket har modtaget 145 Tidsskrifter (hvoraf 47 er Gaver) og 268 Værker med Fortsættelser (af hvilke 89 er Gaver). Giverne var: *Danmark*: Universitetet, det kgl. Bibliotek, Universitets Biblioteket, Zoologisk Museum, Meteorologisk Institut, Dansk Frøkontrol, det forstlige Forsøgsvæsen, Kommissionerne for Danmarks geologiske Undersøgelse, for Grønlands Undersøgelse, for Havundersøgelse, det danske Hedeselskab, Danish Regional Bureau, Conseil permanent pour l'exploration de la mer, det kgl. danske Videnskabernes Selskab, Carlsberg Laboratoriets Bestyrelse, det kgl. danske Landhusholdningsselskab, Statens Planteavlssudvalg, det kgl. danske Haveselskab, Botanisk og Naturhistorisk Forening, Redaktionerne af Gartnertidende og Haven, de tre naturhistoriske Foreningers »Udvalg for Naturfredning« har overgivet den hele Samling af Tryksager rørende denne Sag til Botan. Bibliotek og vil fremdeles afgive Litteratur derom til Biblioteket, Hr. J. Chr. Bay, Dr. F. Børgesen, Mag. sc. C. Christensen, Mag. sc. Ferdinandsen, Cand. pharm. Hesselbo, Apoteker Jensen, Mag. sc. Helgi Jónsson, Gartner A. Lange, Adjunkt J. Lange, Cand. pharm. I. Lind, Mag. sc. A. Mentz, Cand. mag. M. L. Mortensen, Dr. Th. Mortensen, Kammerherre P. E. Müller, Cand. mag. Obel, Dr. C. Ostenfeld, Mag. sc. H. E. Petersen, Mag. sc. C. Raunkiær, Prof. F. Kølpin Ravn, Dr. L. Kolderup Rosenvinge, Prof. Vilh. Thomsen, Prof. E. Warming, Prof. Fr. Weis, Dr. Wesenberg-Lund, Stud. mag. Ø. Winge, Cand. polyt. E. Østrup. *Udlandet*: Bergens Museum, Tromsø Museum, British Museum (National History) i London, Royal Botanic Gardens i Kew, Herbar du Muséum i Paris, Bot. Museum i Hamburg, Kgl. bayrische Akademie der Wissenschaften i München, Académie impériale des Sciences og Jardin impérial i St. Petersburg, Sociedade Portuguesa de Sciencias Naturais i Lisabon, The Superintendent of Government Printing, India, The Secretary of State for India in Council, Institut botanique i Buitenzorg, Departement de l'Agriculture aux Indes Néerlandaises, U. S. Department of Agriculture og U. S. National Herbarium i Washington, Gray Herbarium (Harvard University), Bureau of Science, Manila, Prof. Hans Bachmann i Luzern, Prof. Niedenzu i Braunsberg, Professor Sauvageau i Bordeaux, Dr. H. G. Simmons i Lund.

177 Bind er blevne indbundne og 62 mindre Hæfter er indsatte i Kartonomslag.

Manuskriptsamlingen har ved Gave fra Professor Biilmann modtaget Prof. Rasmus Pedersens Forelæsninger (1891), samt fra Prof. Julius Lassen nogle Originaltryk til Flora Danica.

Portrætsamlingen er bleven forøget med 3 Billeder, heraf er to købte, et er skænket af mag. sc. C. Christensen.

Katalogskrivningen og Revisionen af Seddelkataloget er ikke bleven fortsat i Aarets Løb.

Arbejder fra den botaniske Have i København.

I 1910 er følgende Nr. uddelte: 51. Ostenfeld og Lundager, List of vascular plants from North-East Greenland. Meddel. om Grønland. Bd. 43. 52. Heide, Observations on the corrugated rim of *Nepenthes*. (Bot. Tidsskr.) 53. Borgesen, Freshwater Algae from the Denmark-Expedition to North-East Greenland (Medd. om Grønland, Bd. 43). 54. Kolderup Rosenvinge, On the marine Algae from North-East Greenland. (Ibid.). 55. Ferdinandsen, Fungi terrestres from North-East Greenland. (Meddel. om Grønland. Bd. 43). 56. Lind, Systematic list of Fungi (Micromycetes from North-East Greenland. (Ibid.). 57. Galløe, Saxifragaceæ (The structure and Biology of arctic flowering plants, I, 4.) (Meddel. om Grønland, Bd. 36). 58. Jensen, Hepaticæ and Sphagnaceæ from North-East Greenland (Ibid.). 59. Hesselbo, Mosses from North-East Greenland. (Ibid.). 60. Agnete Seidelin, Hippuridaceæ, Halorrhagidaceæ and Callitrichaceæ. (The structure and biology of arctic flowering plants I, 5). (Meddel. om Grønland. Bd. 36). 61. Galløe, Lichens from North-East Greenland. (Meddel. om Grønland. Bd. 43). 62. Ferdinandsen and Winge, Fungi from prof. Warmings expedition to Venezuela and the West Indies (Bot. Tidsskr., 30). 63. Østrup, Diatoms from North-East Greenland. 64. Marine Plankton from the East-Greenland Sea. 1. List of Diatoms and Flagellates by *Ostenfeld* (Meddel. om Grønland, Bd. 43).

Samlingen af Vegetations- og Plantebilleder er bleven forøget med forskellige Gaver (fra Prof. Warming, Cand. Hesselbo, Mag. Stamm, Stud. mag. Boye Petersen, Gartner A. Lange). Desuden købtes Fotografier af Schweiz's Vegetation i Forbindelse med L. Marrets »Exsiccata de la Flore du Valais«. Lysbilledsamlingen forøgedes med en Mængde afrikanske Vegetationsbilleder (fra Prof. C. Juel og Prof. Warming).

Til Samlingen anskaffedes et stort Skab.

Adgangskort til Haven er af Bibliotekaren udstedte til 39 ministerielle og Universitets Embedsmænd, 9 Botanikere, 24 Studd. mag., 77 Studd. og examm. pharm., 7 Lærere og Lærerinder, 57 Seminarieelever, 35 Elever ved Statens Lærerhøjskole.

D. Den botaniske Undervisning.

Prof. Jul. Lassen har foræret en stor Del Tavler fra Flora Danica, der var kærkomne for Studiesamlingen.

En større Ekskursion med Studerende foretoges til Fanø og Ribe Bys Omegn; Deltagernes Antal var ca. 20.

E. Personalialia.

Fra November 1909 til Juni 1910 foretog Mag. sc. C. Raunkiær med Understøttelse fra Kultusministeriet og Carlsbergfondet en botanisk Rejse gennem Italien, Tunisien, Algeriet, Spanien og Sydfrankrig. — Dr. Borgesen og Prof. Warming deltog i 2 Uger i den Botaniske Kongres i Bruxelles. Mag. O. Paulsen og efter ham Dr. Ostenfeld deltog i Havundersøgelsesskibet »Thors« videnskabelige Undersøgelser i Atlanterhavet og Middelhavet. I Efteraarsmaanederne foretog Dr. Borgesen en Rejse til Italien, og foretog bl. a. Skrabninger i Havet ved Monaco; Mag. Ferdinandsen vikarierede i Biblioteket.

F. Videnskabelige Publikationer.

Foruden Publikationer, der er nævnte foran under »Arbejder fra den Botaniske Have« kan anføres: 1) Prof. Warming: Udviklingslæren i Nutiden. 2. Dr. C. H. Ostenfeld: a) *Galium Mollugo* L., var. *tyrolense* (Willd.) Briquet. — Botan. Tidsskr., Bd. 30, p. 469. b) *Thorosphæra*, eine neue Gattung der *Coccolithophoridae*. — Ber. Deutsch.-botan. Gesellsch. Bd. 28, Heft 8. c) *Vascular Plants collected in Arctic North America (King William Land, King Point and Herschell Isl.) by the Gjøa Expedition under Capt. Roald Amundsen.* Videnskabs-Selsk. Skrifter, Kristiania, 1. Math.-naturv. Klasse 1909, Nr. 8. d) *Halosphæra and Flagellata*, in: Conseil perm. internat. p. l'explor. de la mer, Bulletin trimestriel, Résumé planktonique, I, Copenhague. — 3. Dr. Børgesen: *Some new or little known West Indian Floridææ*, II (Botan. Tidsskr., XXX). — 4. Mag. O. Paulsen: *Pteropoda*, in: Conseil perm. internat. p. l'exploration de la mer, Bulletin trimestriel, Résumé planktonique, I, Copenhague. — 5. Gartner A. Lange: I »Gartnertidende« a) Optegnelser fra en Rejse i Sverige. b) Allé- og Vejtræer. c) Direktør Frederik Ulriksen og Havebrugsskolen paa Alnarp i Skaane. d) Nogle Boganmeldelser. I »Stuekultur« nogle mindre Artikler.

3. Det zoologiske Museum 1910.*Første Afdeling.*

(Prof., Dr. Hector Jungersen)

I. Bestyreren har bestemt og indordnet de indkomne Padder og en Del af de indkomne Krybdyr og Fiske samt besørget Afdelingens Korrespondance med Ind- og Udland og en Del af Museets bibliotekariske Arbejde. Afsluttet er den under Studiesamlingen nævnte Afhandling om *Aulostomidæ*, *Syngnathidæ* og *Solenostomidæ*, til hvilken Afdelingen har ydet en stor Del af Materialet.

Viceinspektør Winge har ført Afdelingens Dagbøger og bestemt og indordnet meget af det indkomne Stof, deriblandt store Samlinger af danske jordfundne Knogler, modtagne fra Nationalmuseet, især stammende fra Stenalderen. Ellers er Tiden brugt til Ordninger og Omordninger, af Pladshensyn, baade i Samlingen af Nutidens Dyr og i den palæontologiske Samling. Udkommet er: Aarsberetningen om danske Fugle i 1909, i Vidensk. Medd. for 1910, og Afsnittene om Hvirveldyr i Bardarson's Afhandling om Mærker efter Klimaforandring o. s. v. i Nord-Island, i samme Tidsskrift, og i Th. Petersen's Afhandling om Hestneshulen, i det Norske Vidensk. Selsk. Skrifter, Trondhjem 1910.

Assistent R. Hørring har bestemt og indordnet de til Afdelingen indkomne Fugle og Samlinger af Fugleskind; revideret og katalogiseret en stor Del af Samlingen af nordiske Fugleskind, samt indordnet dem i det ifølge Bevilling paa Finansloven for 1910—11 ny indrettede Lokale i Loftsetagen; revideret og ordnet Fællesbiblioteket og delvis varetaget og indordnet den til Museet ankomne Litteratur.

Cand. mag. Ad. Jensen har bestemt og ordnet de indkomne Fisk og Slinger samt fortsat med Revisionen af Museets islandsk-grønlandske Fiskesamling.

II. Fra »Danmark«-Rejsen til Nordøst-Grønland under Ledelse af Mylius Erichsen er fremdeles (se forrige Aarsberetning) modtaget en Samling Fiske i Spiritus, ialt 438 Stkr. af 11 Arter, varetagne af Cand. phil. Frits Johansen, og desuden en Samling Fiske-Unger, 11 Hoveder af *Salmo alpinus* og Mave-Indhold af adskillige Fiske.

Mag. sc. R. Hørring har skænket Museet en stor Samling Skeletter af Pattedyr og Fugle, næsten udelukkende danske, dels hele Skeletter i løse Knogler, dels Hovedskaller, dels Kropskeletter. Af Pattedyr var der 103 Numre, af Fugle 1776. Omtrent 30 af Pattedyrene og 600 af Fuglene havde han i sin Tid modtaget fra Stud. med. J. Collin.

Kontorchef C. G. Bangert har givet en Samling Æg af sjældne Fugle, af 63 Arter.

Cand. mag. Hjalmar Jensen har skænket 31 Fiske af 30 Arter, 255 Krybdyr af 30 Arter, 13 Pattedyr af 6 Arter, det allermeste i Spiritus, desuden en Rede med Æg af *Orthotomus*, alt fra Java.

Fra Nationalmuseet er modtaget flere Samlinger danske jordfundne Knogler: 1) fra en Ældre Stenalders Køkkenmødding ved Vejleby, Horns Herred, 2) fra en dobbelt Jættestue i Troldhøj i Stenstrup V. for Nykøbing S., 3) fra en Ældre Stenalders Køkkenmødding ved Sebber (deriblandt Knogler af *Tetrao urogallus*), 4) fra et Fund paa Stranden ved Mundingen af Egaa, 5) fra Solager Køkkenmødding (deriblandt Knogler af *Tetrao urogallus*, *Alca impennis*, *Gecinus viridis*), 6) fra en Jættestue ved Svino, 7) fra en Affaldsdyng fra Middelalderen ved Boringholm (en værdifuld Række Husdyr-Levninger), foruden enkelte mindre Fund.

Cand. phil. E. Bay har givet 64 Fugle af 56 Arter, dels Skind, dels i Spiritus, og 9 Pattedyr af 6 Arter, dels i Spiritus, dels Hovedskaller, alle fra Siam.

Som Gave fra Overlæge O. Helms er modtaget 62 grønlandske Fugleskind af 32 Arter, næsten alle fra Angmagsalik paa Østkysten, flere af dem store Sjældenheder.

Fra Zoologisk Have er modtaget følgende i Haven døde Dyr: 34 Pattedyr: *Cynocephalus hamadryas* Unge, *Otolienus crassicaudatus*, 2 *Macropus rufus*, 2 *Felis unci*, *Connochætes gnu*, *Erethizon dorsatus*, *Cynælurus jubatus*, *Felis caracal*, *Pithecus satyrus*, *Cebus* sp., *Felis marmorata*, *Muscardinus avellanarius*, *Capromys pilorides*, *Cynocephalus leucophæus*, *Tapirus indicus*, *Felis pardalis*, 2 *Didelphys virginiana*, *Macacus nemestrinus*, *Felis macrocelis*, *Felis tigrina*?, *Sciuropterus volans*, *Nandinia binotata*, *Macacus maurus*, *Dasyprocta azaræ*, 2 *Euphractus villosus* pull., *Macacus silenus*, *Macropus agilis*, *Myopotamus castoroides*, *Felis leo* pull., *Ælurus fulgens*; 16 Fugle: *Phasianus reevesii*, *Cissa chinensis*, *Anthracoseros convexus*, *Argus giganteus*, *Rhamphastus discolorus*, *Falco sparverius*, *Pelecanus onocrotalus*, *Euplocamus nycthemerus*, *Cyanurus cyanopogon*, 3 *Spheniscus demersus*, *Aphobus chopi*, *Buteola brachyura*, *Buteo* sp., *Uria troile* og 6 Æg af *Grus australasiana*; 16 Krybdyr: *Gehyra mutilata*, *Varanus giganteus*, *Salvator teguixin*, 8 Unger af *Boa constrictor*, *Crocodilus porosus*, *Chamæleon senegalensis*, *Zamenis constrictor*, *Chelone imbricata* pull., *Vipera berus*.

Af de Fugle, der er indsendte fra Fyrene, er 232 benyttede paa Museet.

Gaver er desuden modtagne fra Hr. Moresco (en *Phoenicopterus roseus*), Førstelærer I. P. Carl Henriksen (jordfundne Knogler af *Phoca foetida* o. a. fra Stranden ved Køge Bugt), Oberstinde Thestrup (10 Fugle døde i Bur), Adjunkt B. M. Jensen (Hovedet af en stor *Acipenser sturio* fra Vejle Fjord, modtaget i 1907), Cand. mag. Ad. Jensen (en stor *Salmo salar* fra Godthaab Fjord og en *Macrurus fabricii* fra Kvanefjord), Kontorchef C. G. Bangert (5 grønlandske Fugle-Skind, 4 Hovedskaller af Rensdyr fra Grønland og Sibirien, 5 Skind af Paradisfugle), Mag. sc. R. Hørring (et Skelet af *Lophius*, 135 danske Fugle, tildels skaffede med Bistand af Dr. Th. N. Krabbe, 17 Pattedyr, mest Kropskeletter, en Samling Tungeben), Købmand Fr. Tønnesen (en *Sebastes marinus* fra Skagen), Prof. R. Collett (2 *Hypudæus glareola*, en *Sminthus subtilis* fra Norge), Hr. Hauschild (Indvolde af *Pseudochirus*, en *Halecyon sanctus*, en *Falcunculus frontatus* og 2 Slanger i Spiritus), Hr. H. Mortensen (93 Fiske af 16 Arter, 4 *Hyla aurea* og 1 *Lygosoma moco*, alt fra Ny Zeland, i Spiritus), Dr. Nissen (23 Fiske af 18 Arter, 4 *Rana esculenta* og 1 *Tropidonotus viperinus*, alt fra Algier, i Spiritus), Hr. A. L. V. Manniche (6 *Alca torda*, 1 *Gallinula chloropus*, 1 *Larus canus*, 1 *Mustela erminea*, alle fra Danmark, tildels skindlagte af ham selv, og udstoppede Dununger af *Strepsilas interpres* og *Lestris longicaudata* fra Nordøst-Grønland), Dr. O. Hørring (10 Krybdyr, 2 Fugle og 4 Pattedyr fra Vejle og en *Ligurinus chloris* fra Refsnæs), Elev Erik Gottlieb (2 udstoppede Fugle fra Quito), Ingeniør Dyrhauge (en *Mus rattus* fra København, en udstoppet *Agapornis nigrigenis* og 4 Æg af en Bastard mellem Stillits og Kanarifugl), Fyrmester V. Jensen (en *Fuligula marila* ♀, skudt ved Refsnæs som Prøve paa »Lysand«), Kolonibestyrer A. P. Olsen (3 grønlandske Fiske i Spiritus og et Rokke-Æg), Fisker Rasmus Madsen (en ung *Petromyzon marinus*), Hr. Nielas Rasmusen (et Rokke-Æg fra Færøerne), Dr. Th. Mortensen (23 Fiske af 4 Arter fra Island og Færøerne og 8 *Aphya pellucida* fra Hellebæk), Cand. phil. Frits Johansen (10 Krybdyr af 4 Arter fra Syd-Amerika, et Øje af *Balænoptera gigas*, Uglegylp med *Myodes torquatus* fra Nordøst-Grønland), Politibetjent Dam (3 *Lepus europæus* fra Rusland, 77 Æg af *Larus canus* og 58 af *L. ridibundus*, en *Cuculus canorus*), Hr. Mühlendorff (en *Lacerta vivipara* med 2 Haler), Skolebestyrer H. P. Hansen (3 Smaafugle døde i Bur), Hr. Johan Mogensen (*Upucerthia lusciniæ*, *Sigmodon vulpinus*, *Tolypeutes conurus*), Hr. Simon Sørensen (en *Zeugopterus megastoma* fra Skagen), Hr. Tom Tjäder (4 *Mus rattus* fra København), Pastor P. Rüttel (Hovedskal af *Anarrhichas minor* fra Angmagsalik), Overlæge O. Helms (en hvidbroget *Corvus corax* fra Færøerne, en udstoppet *Lestris catarrhactes* fra Jylland), Assistent Hastrup (en *Angvilla chrysypa* fra Grønland), Kommissionen for Havundersøgelser (Unge af *Raja radiata* i Ægkapsel, *Nerophis æqvoreus*), Entomologisk Forening (2 Fiske og 35 Krybdyr af 17 Arter fra Sumatra og Java), Docent Ravn (Afstøbning af et Aftryk af et Stykke af en Delfin-Hovedskal fra en tertiær Aflejring ved Esbjerg), Magister Porsild (29 Fiske af 6 Arter fra Disko og Kroppen af en *Pagonetta glacialis*), Prof. Kampmann (en *Mus rattus* fra København), Skytte Gotfredsen (en *Arvicola amphibius* fra Einsiedelsborg), Dr. C. G. Joh. Petersen (en *Pagellus centrodontus* fra Hirtshals, en *Lestris poma-*

torhina, en *Tadorna cornuta* og 88 Maager og Terner af Arterne *Larus ridibundus*, *L. Canus*, *Sterna minuta*, *S. hirundo*, *S. macrura*, *S. cantiaea*, dræbte for at Mave-Indholdet kunde blive undersøgt, hvad der er udført af Mag. sc. R. Hørring), Docent R. Stamm (2 danske Pattedyr og en Fugl), Dyr læge Roar Christensen (2 danske Fugle), Hr. Thomas Dinesen (en *Callionymus lyra*), Konservator H. P. Hansen (3 Fostre af *Vesperugo noctula*), Pastor Wassmann (en hvid *Uria arra* fra Frederikshaab), Sognefoged Christophersen (2 *Zeugopterus punctatus* fra Lønstrup), Læge C. Løw (Hestetænder fundne i en Grusgrav paa Skjoldelev Mark), Hr. S. Shipton (14 argentinske Fugleskind), Ingeniør Poul Sørensen (et Horn af Rangifer tarandus og Hjernekasse af *Ovis aries* fundne i en Mose ved Lille Vejleaa), Seminarieforsøger Martin Kristensen (2 *Tarbophis obtusus*), Hr. H. Winge (14 *Mus musculus* og nogle Øreben af *Balæna bis-cayensis* og *Balænoptera musculus* o. a. fra Færøerne), Læge P. Trautner (en meget stor *Tropidonotus natrix* fra Bogense), Cand. mag. K. Stephensen (et Æg af en Kakadue), Exam. pharm. V. Jühne (en *Trachypterus arcticus* fra Færøerne), Hr. A. Larsen (Hestetænder fra en Mose), Lensgreve C. E. Reventlow (et Kuld Æg af *Alcedo ispida* fra Brahetrolleborg), Læge Nørregaard (9 *Talpa europæa* og 1 *Mustela vulgaris*), Stationsmester V. Dippel (en gul *Talpa europæa*), Hr. E. Lehn Schiøler (en ung *Sterna macrura* funden død nær Esbjerg, mærket »Rossiten 1990«), Læge J. Chr. E. Christiansen (en *Colymbus arcticus* fra Sevedo og en *Upupa epops* fra Snedinge), Kolonibestyrer Harries (en *Macrurus* fra Christianshaab), Prof. Jungersen (4 *Bregmaceros* sp.), Marineingeniør L. Rasmussen (en *Mergus serrator*), Konsul Svend Gad (18 Fiske af 8 Arter fra Singapore), Grosserer W. Stelling (4 danske Smaapattedyr), Dr. A. Bertelsen (5 Skind af grønlandske Fugle, blandt dem en *Colymbus arcticus*, ny for Grønland), Fiskehandler Dyhrberg (en *Mugil chelo*), Læge Metz (en *Carelophus ascanii* fra Færøerne), Portner Christiansen (2 *Erinaceus europæus*, en Rede af *Cypselus apus*), Dr. Th. N. Krabbe (2 Skind af *Falco peregrinus* fra Grønland), Kolonibestyrer Kraul (to Hoveder af *Somniosus microcephalus* af noget forskellig Form), Overinspektør I. Lehn Schiøler (10 Krager), Læge J. Collin (en *Mustela vulgaris*), Proprietær Strange (Stykke af en Halshvirvel af *Elephas primigenius* fra en Grusgrav ved Langaa), Læge Holger Schmidt (en Hovedskal af Rangifer tarandus fra Holstenborg), Kommissionen for Ledelsen af de geologiske og geografiske Undersøgelser i Grønland, gennem Arkitekt M. Clemmensen (en Samling Knogler udgravede ved Nordbo-Ruinen ved Kagsiarsuk i Igaliko Fjord, deriblandt et Stykke af Hoftebenet af et Svin, den første Svine-Knogle fra Nordbo-Ruinerne i Grønland, desuden en frisk Hjernekasse af Rensdyr fundne sammen med det øvrige af Skelettet ved Nunarsuit, Julianehaab), Kolonibestyrer Bistrup (37 Sælfostre fra Sukkertoppen), Kunstmaler Koefoed (et Par Hesteknogler fra Strandsand ved Nivaa), Fisker Villumsen (10 Arter Fiske fra Snekkersten), Dansk Fiskeriforening (en *Mugil capito* fra Varde Aa, ny for Danmark).

Ved Bytte og Køb er tilkommet: et Skind af *Lepidolemur mustelinus*, 10 udstoppede Race-Duer, et Skind af *Lestris catarrhactes* fra Island, 7 Pattedyr fra Abyssinien, deriblandt en Hovedskal af *Lophiomys*, Skind

og Skelet af *Rhinogale melleri*, 2 Øreben af *Balænoptera musculus*, en udstoppet *Buteo vulgaris* cf. »zimmermannæ« fra Gavno, 9 japanske Fiske af 3 Arter, 4 danske Fugle-Skind, en Pande af *Cervus capreolus* med ualmindelig svære Horn fra Jylland og en Pande med Horn af Racen *pygargus* fra Sibirien, 26 Fugle-Skind af 23 Arter fra Molukkerne, en udstoppet *Caiman selerops*, 20 nordamerikanske Pattedyr af 15 Arter i Spiritus eller som Skind, et Krondyr-Horn opmudret i Odense Fjord, 2 udstoppede Unger af *Sterna cantiaea*, en *Anolis cristatellus* med dobbelt Hale, et Skind af *Platalea ajaja*, *Tolypeutes conurus* og *Dasypus hybridus* udstoppede, en udstoppet hvidspraglet *Sturnus vulgaris*, en Rede af *Acrocephalus turdinus*, 5 neppede flyvefærdige *Circus cineraceus* i Formalin, 35 Hovedskaller af grønlandske Fugle af 13 Arter, 2 Skeletter af *Canis lagopus*, en meget stor Hovedskal af *Sphargis coriacea*, et Stykke Ribben af *Balæna mysticetus* fra Skagen Strand, 8 islandske Fugle-Skind af 4 Arter, en *Anas acuta* og 2 *Mergus merganser*, 3 udstoppede *Circus cineraceus*, en *Colymbus glacialis* fra Limfjorden.

III. Opstillet er: I Pattedyr-Samlingen 6 udstoppede, deriblandt en *Tapirus indicus*, 23 i Spiritus, Skeletter af *Connochaetes gnu* og *Tapirus indicus*, 56 Hovedskaller og en Række løse Rensdyr-Horn. I Fugle-Samlingen 23 udstoppede, 1 i Spiritus, 3 Reder. Af Krybdyr 1 udstoppet, 9 i Spiritus, 1 Hovedskal. Af Padder 5 i Spiritus. Af Fiske 76 i Spiritus.

IV. Paa Museets Aabningsdage har det været besøgt af 88561 Mennesker. Af Adgangskort til Studerende, Lærere og Kunstnere er udstedt 79. Afdelingens Samlinger har været benyttede af følgende Udlandinge: Prof. Collett, Major Barrett-Hamilton, Dr. Rosén, Dr. Kyle, Dr. P. Rosenius.

Anden Afdeling.

Den om denne Afdeling af Museumsinspektør Levinsen afgivne Beretning findes under de Moltkeske Afdelinger.

Tredie Afdeling.

(Museumsinspektør Will. Lundbeck).

Bestyreren tiltraadte i Begyndelsen af Februar Maaned 1910. Paa Grund af den afgaaede Inspektors, Dr. phil. Fr. Meinert's Svagelighed fandt ingen formel Overlevering Sted. Der havde i de sidst foregaaende Aar ophobet sig temmelig store, uordnede og for en Del upræparerede Magasiner, og en stor Del af Aaret har derfor maattet anvendes til fornødne Oprydninger, Rengøringer og Ordning af Magasiner, og en endelig Ordning af Magasinerne vil endnu medtage megen Tid.

I. Samlingen.

Insekterne.

Bestyreren har fortsat sit, adskillige Aar for Tiltrædelsen paabegyndte Arbejde med Revision og Bearbejdelse af de danske Dipterer. Familien Empididæ er gjort færdig og der er begyndt paa Familien Dolichopodidæ. Han har endvidere udført eller deltaget i Udførelsen af de ovennævnte Ordningsarbejder, samt besørget det meste af Afdelingens Korrespondance.

Assistenten, Dr. phil. A. Bøving har foretaget anatomiske og systematiske Undersøgelser over Afdelingens Carablarver; etiketteret, ordnet

og bestemt de Insektlarver, som i Aarets Løb er indgaaede til Afdelingen (delvis med Assistance af Cand. Schlick); sorteret en Del af Afdelingens uordnede Spiritusmateriale, navnlig de af cand. mag. Hjalmar Jensen skænkede, værdifulde Sendinger fra Java, samt besørget Korrespondance vedrørende Coleoptererne og deres Larver.

Konservatoren, Cand. W. Schlick har i Aarets første Halvdel fortsat Ordningen af Museets Generalsamling af Tæger og Sammenstillingen af disse med Tægerne i den Westermansske Samling, samt udtaget af Hr. Particulier L. Hauschild's Tægесamling, hvad Museet maatte have Brug for; i Aarets sidste Halvdel har han udtaget den af Entomologisk Forening til Afdelingen skænkede Klein'ske Insektsamling af Foreningens Kasser og indstillet den i Museets Kasser; udført Præparation af en Del Insekter fra Java og Kongo, som var skænkede af Professor Joakim Skovgaard, samt bestemt en stor Del danske Billelarver (med Assistance af Dr. Bøving).

Stud. mag. Kai L. Henriksen har i Hovedsagen passet Afdelingens Bibliotek og indregistreret den ny tilkommende Litteratur, ialt ca. 600 Numre; ordnet og sorteret forskelligt Spiritusmateriale, navnlig de fra Hr. Juan Mogensen i Argentina modtagne Sendinger, samt endelig udført forskellige forefaldende mindre Arbejder.

Krebsdyrene.

Cand. mag. K. Stephensen har bestemt Afdelingens Materiale af ubestemte, danske Decapoder; bestemt Malacostracerne fra »Tjalfe«s Ekspeditioner i 1908 og 1909; paabegyndt Bearbejdelsen af Krebsdyrene fra »Danmark«s Ekspeditionen, samt indordnet forskelligt Materiale i Krebsdyr Samlingen.

Gaver og Forøgelser.

Afdelingen har i Aarets Løb modtaget mange Gaver og deriblandt nogle store og særligt værdifulde. Enkefru Petrea Jørgensen, Odense har efter sin afdøde Mands, Skolebestyrer N. P. Jørgensens Ønske skænket dennes efterladte, store Samling af danske Biller og enkelte andre danske Insekter; Samlingen var ved Afleveringen til Museet opstillet i to Skabe. Entomologisk Forening har skænket den righoldige og særdeles værdifulde Samling, der er indsamlet af Læge Klein i Ostindien; Samlingen bestaar af Insekter af alle Ordener, samt Edderkopper og Tusindben, og den indeholder mange for Museet ny Former og enkelte Typer; den fylder ca. 50 Kasser. Museet har tidligere gjort Anstregelser for at komme i Besiddelse af Samlingen eller Dele af den, ved Entomologisk Forenings Imødekommenhed er den nu altsaa indgaaet i Museet, og Foreningens Optræden maa meget paaskønnes. Desuden har Foreningen foræret en Del Insekter samlede af Otto Møller i Himalaya, af Joakim Skovgaard paa Java og af Koch i Italien. Til Gengæld har Afdelingen afgivet til Foreningen en Del Doubletter af danske Biller til Foreningens Typesamling. Museumsassistent Cand. mag. Ad. Jensen har foræret den betydelige Samling af Crustaceer, indsamlet ved Grønland paa »Tjalfe«s Togter i 1908 og 1909. Samlingen indeholder ca. 90 Arter af Malacostraca, samt et stort Materiale af Copepoder og nogle Pycnogonider, og den indeholder 6 ny Arter, samt adskillige for Museet ny Arter og Arter, af hvilke Museet tidligere kun besad ringe Materiale. Lærer I. P. Kryger, Gentofte, har skæn-

ket en stor Samling af Billelarver, nogle Arachnider og Spind, Tusindben, en Samling Snyltehvepse, klækkede af Edderkoppeæg, samt en fuldstændig Udviklingsrække af Hvepsen *Salix sanguinolentus* F. snyltende paa en Edderkop. Particulier L. Hauschild har foræret et større Antal Tæger, hovedsagelig fra Victoria og Sydafrika, mange af Arterne ny for Museet, samt endvidere en ejendommelig Sommerfugle-Cocon med Larve fra Victoria. Professor Joakim Skovgaard har foræret Biller, Orthopterer, Edderkopper m. m., samt to smukke Eksemplarer af den store *Attacus atlas*, alt fra Java. Fra Hr. Juan Mogensen, Tucuman, Argentina er modtaget to store Sendinger af Insekter i Spiritus, særlig Biller, for en stor Del tagne paa en elektrisk Buelampe. Forstanderen for den ferskvandsbiologiske Station, Dr. phil. C. Wesenberg-Lund har skænket en Trichoptérlarve med *Agriotypus* fra Lellingeaa, en *Platycnemis*larve fra Tjustrup Sø, en Ptychopterapuppe, Frederiksborg, Larve af *Pedicia rivosa*, Hillerød, Larve og Puppe af *Triogma*, Frederiksborg. Gaver er desuden modtagne fra G. de Lapouge, Poitiers (Typer af Caraber og forskellige Billelarver, samt en Krebs); Museumsassistent, Mag. scient. R. Hørring (en Samling Insekter fra Island; Udvikling af Eghjort); R. F. Ihle (et Stykke Mahognitræ med Larvegang fra Indien); Konservator H. P. Hansen, Herning (en *Petrolicus* i *Hypopus*-Stadiet fra en Stork); Stud. vetr. H. O. Schmit-Jensen Udviklingsrække af *Dixippus morosus*); J. Holm, Vejle Søndermark (en Puppe og Cocon af *Geotrupes stercorarius*); Stewelt (Kakkerlak og Græshoppe fra et Banan Lager); Kaptajn Ørsted (Krebsdyr og Pycnogonider fra Nordsøen); Professor Oscar Bloch (Hveps byggende Rede i en Garnrulle i en Syæske); Dr. Nørgaard, Bagsværd (Puppe og Cocon af *Saturnia pavonia* og et Par Sommerfuglelarver); Bestyreren for den arktiske Station paa Disko, M. Porsild, Godhavn (Insekter og Krebsdyr fra Grønland); Lydia Knudsen, New Jersey (en *Phasma*); Kommunalrevisor E. Olsen (Udvikling af *Cryptocephalus flavilabris* og *Apion fuscirostre* samt Æg af *Aglia tau*); Stud. mag. Henriksen (Larve af *Cerambyx cerdo* fra Hareskov); Kaptajn Dohlmann (en *Microlepidoptér* med Kokon og et Par Hvepse); Forstanderen for den biologiske Station, Dr. phil. J. Petersen (*Corystes cassivelaunus* fra Nordsøen); Fisker P. Villumsen, Snekkersten (*Gadus callarias* med en snyltende Coppepod); Stud. mag. Aage Jørgensen (to Reder af *Vespa saxonica*, tagne paa Amager).

Ved Køb eller Bytte har Afdelingen erhvervet: Fra Smithsonian Institution tilbyttet en Samling Pycnogonider fra det nordlige Atlanterhav; en Samling Sommerfugle i Kapsler fra Britisk Guyana (købt); en Rede af *Polybia scutellaris* fra Argentina (købt); tre Stykker Rav med Insekter, fundne ved Blaavand (tilbyttet fra Kommunalrevisor E. Olsen); *Orchesia fasciata*, *Mycetochara axillaris* og *Cassida subferruginea* (tilbyttet fra Ekspeditionssekretær A. West); en *Lithodes maja* fra Skagen (købt).

Afdelingen har afgivet til Landbohøjskolens zoologiske Samling 4 Eksemplarer af *Chiridothea sibirica* Bir.

II. Biblioteket.

Foruden de periodiske Skrifter, Afdelingen hidtil har faaet, er tilkommet:

Redia: Giornale di Entomologia Portici 1903—10 (fortsættes).

Af ikke periodiske Skrifter er tilkommet:

Das Süßwasserfauna Deutschlands (købt); Sv. Dahl: Bibliotheca zool. danica (købt); Austen: Bloodsucking Flies (Gave); Hampson: Catalogue of the Lepidoptera Phalænæ in the Brit. Mus. IX og Tavler (Gave); Fiepers og Snellen: Rhopalocera of Java I—II (købt); Oshanin: Verzeichniss der paläarktischen Hemipteren. I—III (købt); Kirkaldy: Catalogue of the Hemiptera. I (købt); Annandale: Indian Lepididæ. Mem. of Indian Museum. II. Nr. 2 (Gave); H. J. Hansen: Schizopoda of the Siboga Exp. (Gave); Scott: The Copepoda of the Siboga Exp. (Gave); Rathbun: Danish Expedition to Siam. Brachyura (Gave); Alcock: Indian Decapod Crustaceans (Gave); Sars: Crustacea of Norway — Fortsættelse (Gave).

Endvidere er ca. 600 andre Bøger og Særtryk tilkomne, dels ved Køb dels og navnlig som Gave fra Forfatter eller Udgiver.

Som nævnt har Stud. mag. Henriksen besørget den fornødne Indregistrering.

Paa Afdelingen har i Aarets Løb følgende udenlandske Forskere studeret:

H. Federley: Sommerfuglevariationer. Forstanderen for den entomologiske Anstalt ved Stockholm, Dr. A. Tullgreen: Aphider. Dr. A. Neiva, Instituto Osvaldo Cruz, Rio de Janeiro: Fabriciske Culicidetyper.

Endvidere har Samlingen været benyttet af følgende Herrer: Laboratorieforsker A. Kløcker, Ekspeditionssekretær A. West, Lærer I. P. Kryger, Lærer Sønderup, Maribo, Lærer Esben Petersen, Silkeborg, Kaptajn E. Biering, Kaptajn Dohlmann, Forstanderen for den ferskvandsbiologiske Station, Dr. phil. C. Wesenberg-Lund, Particulier L. Hauschild, Professor Joakim Skovgaard, Dr. phil. I. C. Nielsen, Stud. jur. Victor Hansen. Desuden har Afdelingen været benyttet af Studerende, Faglærere og Lærere med Elever.

Afdelingen har staaet i Forbindelse med og tildels udlaant Materiale til: Dr. Sokolar, Wien (modtaget danske Eksemplarer af *Carabus nemoralis*); Dr. Fr. Ohaus, Steglitz (laant Typen til *Adoretus umbrosus* F.); Dr. D. Sharp, Lawnside, Brockenhurst (laant *Bledius*-Arter); Dr. Hugh Scott, Cambridge; Dr. Gilbert Arrow, London; Bibliotekar G. de Lapouge, Poitiers; Prof. Annandale, Calcutta; Dr. E. Brunetti, Calcutta; August Busck, Washington; Dr. Fr. Knab, Washington; Prof. A. D. Hopkins, Washington; Juan Mogensen, Argentina; J. Sypton, Argentina; Etatsraad O. Finsen, Vejle; Lærer Jensen Haarup, Silkeborg (laant danske Tæger).

Følgende i Aaret udkomne Publikationer er helt eller delvis grundede paa Afdelingens Materiale:

Will. Lundbeck: *Diptera Danica*, Pars III, with 141 Figures. København 1910.

A. Boving: Nye Bidrag til Carabernes Udviklingshistorie. 1. Larven til *Calathus*, *Olisthopus*, *Oodes* og *Blethisa*. Ent. Medd. 2. III. 1910. 15 Fig. i Teksten, 1 Tavle.

A. Bøving: Natural History of the Larvæ of Donaciinæ. Internat. Rev. der gesamt. Hydrobiologie und Hydrographie. 1910, with 70 Text-figures and 7 copper-plates.

K. Stephensen: Revideret Fortegnelse over Danmarks marine Arter af Decapoda. Vid. Meddel. fra Naturh. For. Kbhvn. 1909.

K. Stephensen: Danmarks Storkrebs. I. Skjoldkrebs. (Danmarks Fauna Nr. 9. 1910):

De Moltkeske Afdelinger.

Studie- og Undervisningssamlingen.

(Professor, Dr. Hector Jungersen).

For videregaaende naturhistoriske Studerende har Bestyreren i Foraarssemestret afsluttet Forelæsningerne over Parasiter og derefter holdt Forelæsninger over Forplantningen i Dyreriget, 3 Timer ugenlig (20—16 Tilhørere). I Efteraarssemestret begyndtes en Række Forelæsninger over Dyrerigets Hovedformer (30—23 Tilhørere), omfattende Protozoer, Coelenterater, Poriferer, Echinodermer, Platoder, (Planarier, Trematoder, en Del af Cestoderne). I begge Halvaar er afholdt et zootomisk Kursus, 2 Dage om Ugen i 2 sammenhængende Timer, med Assistance af Dr. Th. Mortensen. I Foraarssemestret blev gennemgaaet: Salamandra maculosa, Rana platyrhina og R. oxypolus, Columba domestica, Cavia porcellus (15 Deltagere); i Efteraarssemestret: Amoeba, Difflugia, Arcella; Paramæcium, Stentor, Spirostoma, Coleps, Colpoda, Opalina, Stylonychia, Vorticella, Epistylis, Zoothamnium, Opercularia, Cothurnia; Acineta, Dendrocometes; Actinosphærium; Gregariner af Melorm og Regnorm; Hydra (med Trichodina); Leptodora hyalina, Polyphemus, Sida, Ceriodaphnia, Bosmina m. fl. Daphnier; Rotiferer (Asplanchna, Rotifer, Brachionus, Floscularia, Melicerta, Conochilus); Spongilla; Cristatella, Plumatella; Cercarier af Limnæus; Naider (Stylaria, Chætogaster). Larver af Echinorhynchus; Asellus; Lumbricus; Aphrodite; Hirudo medicinalis; Ascaris megalocephala; Asterias rubens (11 Deltagere).

Studiesamlingen har i Foraarshalvaaret været benyttet af 17, i Efteraarshalvaaret af 19 naturhistoriske Studerende. Cand. mag. Ad. Jensen har gennem Eksaminatorier vejledet i 4 ugenlige Timer 2 Hold af naturhistoriske Studerende i begge Semestre (i Foraarshalvaaret et yngre Hold af 9, et ældre af 13 Deltagere, i Efteraarshalvaaret et Begynderhold af 10 Deltagere og et ældre Hold af 18 Deltagere).

Desuden har Bestyreren og Dr. Mortensen lejlighedsvis ydet de Studerende Hjælp under deres Benyttelse af Studiesamlingen. Denne har desuden afgivet Arbejdsplads for videnskabelige Arbejder af Dr. Mortensen, Dr. Bøving og Cand. Jensen. Som i tidligere Aar har den været benyttet af Dr. W. Sørensen til Statens Lærerkursus og Feriekursus samt af Dr. Bøving og Cand. mag. Ad. Jensen til Undervisning af Faglærerinder.

Samlingen er i Aarets Løb bleven forøget med nogle og fyrretyve Præparater, blandt hvilke kan fremhæves: Hovedskal af Renko, Hoved med Strubepose og Halsparti af Pelikan, Flagermus, præpareret for at vise »Vintersøvnstet«; Indvolde og Skeletdele af Crocodilus porosus; en

Hymenopter med 2 Stylops; Han og Hun (med Yngel i Rugeposen) af Solenostomus; Rokke-Æg med Foster; en Række Pectenskaller fra Limfjorden med Udviklingstrin af Østeryngel; nogle smukke Smaagopler og Ribbegopler; nogle meget store knopskydende Tinter fra Bughulen af *Lepus callotis* (zoologisk Have); Holostomer fra Tarmen af *Alca torda*; Brislinger med Snyltekrebs (*Lernæenicus sprattæ* paa Øjet, *L. encrasicholi* paa Kroppen); Laxesild (*Scopelus glacialis* og *Sc. rafinesquii*) med Snyltekrebs (*Lernæenicus* nov. spp.); *Syngamus trachealis* fra Struben af en Fasan, Hun med fastheftet Han.

Gaver er modtagne fra: Assistent H. Sell (2 *Virgularia mirabilis*; Brislinger med *Lernæenicus*); Dr. phil. I. C. Nielsen (en Hymenopter med to Stylops; drægtig Hun af *Rynchopsylla pulex*; *Hæmatopinus trichechi* fra N. Ø. Grønland); Conservator Schlick (Larver af Hønseloppen); Docent R. H. Stamm (en Række mikroskopiske Præparater af forskellige Væv; *Tiaropsis*, *Pleurobrachia pileus*, *Bolina*); Bogholder P. Petersen. Stege (Ægge kapsler af Regnorme); Dr. W. Sørensen (Præparat af *Dactylopterus*, til Demonstration af det lydgivende Apparat; en stor Cirkade med Lydapparatet præpareret; Præparat af Karpe, visende det Weberske Apparat); Redaktør Opffer, Køge (en Gris med eet Hoved og to Kroppe); Sognefoged Christophersen, Lønstrup (2 *Zeugopterus punctatus*); Fisker P. Villumsen, Snekkersten (*Zoarces*-Unger med 2 Hoveder; Glasaal fra Februar Maaned; *Agonus cataphractus*, *Onos mustela*, *Caranx trachurus*, *Gadus pollachius* og *G. minutus*, Underkæbe af stor *Lophius* m. m.); Frk. Christensen (Rokke-Æg med Embryo); Generallæge Bornemann (*Galathea strigosa*, Blokhus), Dr. C. G. Johs. Petersen (en Samling Udviklingstrin af Østersyngel fra Limfjorden; Glas med *Noctiluca miliaris*; Rokke-Æg med Foster; flere Eksemplarer af *Virgularia mirabilis*); Dr. Shigeo Tanaka, Tokyo, Japan (*Solenostomus cyanopterus*, Han og Hun med Yngel); Cand. mag. Blegvad (en *Scopelus glacialis*, fra Atlanterhavet, med en *Lernæenicus* n. sp. besat med en Meduse-dannende athekat Hydroid); Mag. R. Hørring (Skelet af en Skildpadde); Cand. mag. Hj. Jensen, Buitenzorg, Java (Æg af *Bungarus semifasciatus*); Mag. Hj. Ditlevsen (*Syngamus trachealis* ♂ og ♀ fra Luftrøret af en Fasankylling, Vilhelmsborg ved Aarhus).

Samlingen af mikroskopiske Præparater er bleven forøget foruden med de ovennævnte (ca. 20), skænkede af Docent Stamm, med et Antal af 38, forfærdigede af Dr. Mortensen.

Af Forelæsningsstavler er af Mag. H. Ditlevsen skænket en Række til Oplysning om Anguillulin-typer; der er udført fire nye og købt to af den af Prof. Pfurtscheller udgivne fortrinlige Række. Desuden er fremstillet nogle Glasfotografier til Lysbilledbrug og erhvervet en Række Fotografier af Fiskeforsteninger fra Mte. Bolca.

Bogsamlingen er bleven forøget med: Naumann: Die Vögel von Mitteleuropa; Korschelt und Heider: Lehrbuch der vergleich. Entwickelungsgesch. der wirbellosen Tiere. Allgem. Teil; 4 Lief. erste und zweite Hälfte; Danmarks Fauna, 8. (Esbén Petersen: Guldsmede, Døgnfluer, Slørvinger) og 9. (K. Stephensen: Skjoldkrebs. I.).

Bestyreren har afsluttet 2den Del af sine »Ichthyotomical Contributions«, indeholdende: »The Structure of the Aulostomidæ, Syngnathidæ

and Solenostomidæ« (trykt i K. D. Vidensk. Selskabs Skrifter 7 R. math. og naturvidensk. Afd. VIII. 5.).

Bløddyr-, Straaledyr- og Ormesamlingen.

(Museumsinspektør Levinsen.)

Forøgelse af Samlingen. Ved Køb: Af Dr. Ch. Rousselet, London, er købt 31 overordentlig smukke Præparater af Hjuldyr (Rotifera) og af Præparator W. Gamble, London, et Antal Fossilier fra den engelske Chatham Kalk, nemlig dels en supplerende Samling af ca. 90 Arter af Bryzoer (se Beretning for 1909) og dels Eksemplarer af følgende Echinider: *Micraster cor testurinarium*, *Micr. cor anguinum*, *Micr. præcursor*, *Micr. Leskei*, *Micr. cor bovis*, *Holaster planus* og *Echinoconus conicus*.

Ved Gaver: Konsul Svend Gad i Singapore har atter i Aar beriget Afdelingen med en Sending lavere Havdyr, indeholdende Repræsentanter for de fleste Klasser, og den Samling af Invertebrater fra denne interessante Lokalitet, som Museet ved Hr. Gads utrættelige Bestræbelser er kommet i Besiddelse af, har allerede naaet et betydeligt Omfang. Eksempelvis skal fremhæves, at Dr. A. Clark i Washington, som i en Monografi over de stilkløse Crinoider ogsaa har bearbejdet vort Museums Materiale af denne Afdeling, nævner ikke mindre end 29 Arter indsamlede af Hr. Gad, og af disse er et Antal nye for Videnskaben. Hr. Dampskibskaptajn Ørsted, som ligeledes i en lang Aarrække har beriget Museet med Indsamlinger gjorte i Anledning af Kabelreparationer, har atter i Aar sendt Afdelingen et Antal smukke Repræsentanter for Nordsøens Bryzo- og Hydroid-fauna, og med disse fulgte i Aar den for vor Fauna nye stilkløse Crinoid, *Antedon pepatus*. Hr. Mag. sc. H. Ditlevsen, som har bearbejdet »Fram«-Ekspeditionens Materiale af Børsteorme og derfor modtaget Eksemplarer af 24 Arter, har foræret disse til Afdelingen, og denne har paa samme Maade gennem Dr. Th. Mortensen modtaget 12 Former af Echinider fra den svenske Sydpolar-Ekspedition, hvis Echidemateriale er bleven bearbejdet af denne Videnskabsmand. Dr. Mortensen har ligeledes foræret Afdelingen de Indsamlinger af Havdyr, som han har gjort, dels under et Ophold ved Kristinebergs Zoologiske Station, dels under hans Virksomhed i Hellebæk som Leder af det biologiske Kursus. Disse Indsamlinger omfatte et Antal Echinodermer, Tunikater, Børsteorme, Bryzoer, Goplepolypper og Mollusker, og nogle af Arterne er nye eller sjældne for vor Fauna. Assistent Sell har foræret Afdelingen 29 Arter Mollusker fra Tanganyika Søen, fra hvilken interessante Lokalitet Museet hidtil ikke besad Prøver, samt en stor Skal af *Panopæa glycimeris*, angivet at stamme fra en Gravning ved Thisted Havn.

Gaver er endvidere modtagne af: Dr. phil. V. Nordmann (2 Eksemplarer af den fra de forenede Stater til Europa overførte *Bivalv Petricola pholadiformis* fra Fanø, *Conovulus denticulatus* og *Donax vittatus* fra danske Lokalteter samt et Antal smukke Kridtbryzoer fra Herfølge), Boghandler H. Lynge (*Helix striata*, *Planorbis riparius* og *Pl. vorticulatus* fra Danmark), Fisker Johannes Andersen, Espergærde (en *Loligo Forbesii*), Kolonibestyrer A. P. Olsen, Grønland (2 *Gonatus Fabricii*), Mag. M. Porsild, Godhavn (*Acmæa testudinalis* og *Vitrina angelicæ* fra

Grønland), Cand. mag. Hj. Jensen (en Del Land- og Ferskvandsmollusker samt et Par Blæksprutter fra Java), Prof. R. T. Jackson, Cambridge, Mass. (et stort Materiale af Strongylocentrotus Drobachiensis fra Kysten af Maine samt Eksemplarer af Phyllacanthus baculosus fra Mauritius), Hr. Partikulier Teilmann-Friis (nogle Indvoldsorme fra Aalen), Hr. J. Jordan, Nagasaki, (en stor Eunice gigantea), Korpslæge Brünnich-Nielsen (et Antal smukke Bryzokolonier fra Herfølge og Faxe), Dr. R. Brown i Sheffield (2 Cidaris metularia), Dr. A. Clark, Washington (6 Pentacrinoid-Larver af Actinometra meridionalis), Prof. Jungersen (nogle smukke kugleformede Kolonier af Membranipora tuberculata fra Bermudasøerne), Dr. R. Gast, Neapel, (Eksemplarer af Dorocidaris papillata og Stylocidaris affinis) Dr. H. C. Chadwick (nogle Eksemplarer af Asterias rubens fra Isle of Man).

Videnskabeligt, Bestemmelses- og Ordningsarbejde. Bestyreren har fortsat sine Studier og Ordningsarbejder indenfor Bryzoernes Afdeling og i det væsentlige fuldendt den videnskabelige Bearbejdelse af den interessante uddøde Afdeling Eleidæ (Cyclostomer med Laag og Avicularier), som nu er fortræffeligt repræsenteret i vor Samling. Dette skyldes væsentlig Gennem søgning af Raamaterialet fra et Antal franske Lokalteter. I Aarets Løb er endvidere en Del Bryzomateriale fra Middelhavet, Australien, Ny Zeland, Singapore og Vestindien udsorteret og bestemt. Afdelingens conchologiske Assistent, Cand. mag. A. Jensen, som i 2 Aar har haft Orlov for at kunne lede en Fiskeriexpedition til Grønland (med Motorbriggen »Tjalfe«), overtog fra Februar atter sin Stilling ved Museet. I den forløbne Tid har han suppleret den i Værelset Nr. 1 udstillede Danske Oversigtssamling, sorteret en Del Bundprøver, hjembragte af Undersøgelsesskibet »Thor«, fortsat sin Bearbejdelse af »Ingolf«-Ekspeditionens Mollusker og begyndt Ordningen og Bestemmelsen af de paa »Danmarks«-Ekspeditionen indsamlede Mollusker. Mag. scient. W. Lundbeck, som siden 1896 har været knyttet til Afdelingen og i den Tid har udført et stort og fortjenstfuldt Arbejde indenfor Afdelingens rige Svampesamling, blev i Februar 1910 udnævnt til Inspektor for Museets 3. Afdeling, og har derfor set sig nødsaget til at afbryde sin Bearbejdelse af »Ingolf«-Ekspeditionens Svampe, af hvilke han har fuldendt Pars 3. Dr. phil. Th. Mortensen, som er bleven ansat i den ved Mag. Lundbecks Avancement ledigblevne Assistentpost, har afsluttet Bearbejdelsen af »Danmarks«-Ekspeditionens Echinodermer, bestemt og indordnet det i Løbet af de senere Aar fra »Thor« indkomne Materiale af Echinodermer fra danske Farvande samt ordnet og katalogiseret en stor Del af vore stilkløse Crinoider, nemlig hele det Materiale, som er kommen tilbage fra Washington efter at være bearbejdet af Dr. A. Clark. Endelig har Dr. Mortensen begyndt Bearbejdelsen af »Ingolf«-Ekspeditionens Ribbegopler og har navnlig fuldendt den videnskabelige Behandling af en meget interessant fastsiddende Form Tjalfiella tristoma, som lever paa Umbellula. — Mag. Hj. Ditlevsen, som er bleven udset til at nyde den ved Dr. Mortensens Udnævnelse til Assistent ledigblevne Del af Afdelingens Assistancesum, har i Aarets Løb foruden at udføre en Del Ordningsarbejde bestemt »Danmarks«-Ekspeditionens Børsteorme, medens denne Ekspeditions Goplepolypper er blevene bestemte og videnskabelig

bearbejdede af Stud. mag. P. Kramp, der ogsaa har bestemt de af Cand. mag. A. Jensen under hans Grønlandsekspedition indsamlede Smaagopler. Cand. mag. Stephensen har gennemgaaet et Antal Bundprøver fra Singapore og Vestindien, og Cand. mag. C. Wang har arbejdet med Udsortering og Bestemmelse af Kridtbryzoer fra en Række danske Lokaliteter. — Afdelingens Medhjælper C. Fagerstrøm har været behjælpelig ved Sorteringen og Ordningen af det i Aarets Løb indkomne Materiale.

Dr. A. Clark, Washington, og Conservator H. Broch, Trondhjem, har faaet tilsendt respektive Ingolf-Ekspeditionens Crinoidéer og Goplepolypper til Bearbejdelse, og Dr. R. Southern, Dublin, har laant Eksemplarer af *Phascolosoma margaritaceum* fra Grønland.

I Aarets Løb er publiceret: The Danish Ingolf-Ekspedition, Vol. 4, Part 3, Porifera. W. Lundbeck: Desmacidonidæ.

4. Laboratoriet for Histologi og Embryologi 1910.

(Docent R. H. Stamm).

I Foraarsshalvaaret afholdtes, i 5 ugentlige Timer, det sædvanlige praktiske Kursus i Histologi (9 Deltagere), i Efteraarshalvaaret i 6 ugentlige Timer et Kursus i histologisk Teknik (6 Deltagere), begge med Bistand af Assistenten, Mag. sc. C. M. Steenberg.

I Efteraarshalvaaret gennemgik Bestyreren desuden i en kortere Række Forelæsninger, 1 Time om Ugen, den dyriske Celle (8 Tilhørere); i den Anledning fremstilledes 90 Diapositiver, ligesom de tilhørende ældre Vægtavler revideredes og omtgedes, delvis ved Assistentens Hjælp.

Den mikroskopiske Præparatsamling er i Aarets Løb bleven forøget med 85 histologiske samt med 22 embryologiske Præparater; sidstnævnte er 4 Snitserier af unge Kyllingefostre.

Biblioteket er, foruden ved Subskription paa: Anatomischer Anzeiger, Bronn: Klassen und Ordnungen des Tierreichs, Merkel und Bonnet: Ergebnisse, Zeitschrift für wissenschaftliche Mikroskopie og Zoologischer Jahresbericht, blevet forøget med følgende større Værker: Dahlgren and Kepner: Principles of animal Histology, Vejdovsky: Eireifung und Befruchtung, samt Voeltzkow: Entwicklungsgeschichte der Reptilien I—VI; desuden er, til Dels ved tilfældig gunstig Lejlighed, til meget lav Pris erhvervet ca. 70 Særtryk og mindre Afhandlinger. Af forhaandenværende Sager er 20 Bind blevet indbundne.

Da den megen Fotografering gjorde det ønskeligt at have et Sted, hvor Apparatet til Stadighed kunde staa opstillet til Brug, blev et Værelse paa 3die Sal, der hidtil havde været benyttet af Portneren, inddraget under Laboratoriet, medens Portneren til Gengæld fik anvist et Par Kvistværelser. Det omtalte Værelse blev grundigt istandsat, malet og tapetseret, ligesom der indlagdes Gas; det har allerede, takket være sine gode Lysforhold, vist sig særdeles vel egnet til sin Bestemmelse.

Sluttelig kan nævnes, at et Par Zoologer i Aarets Løb har haft Arbejdsplads paa Laboratoriet.

5. Det marine-biologiske Sommerkursus 1910.

(Professorerne Dr. Hector Jungersen og Dr. Eug. Warming).

Det biologiske Kursus afholdtes i Sommeren 1910 i Hellebæk med 2 Hold Studerende. Til Ophold og Undervisning lejedes Skibstørrer Ludvig Svendsens Hus i Aalsgaarde, hvor der havdes nogenlunde brugelig, men ikke fuldt tilfredsstillende, Arbejdsrum; Pladsforholdene var ret indskrænkede og Lysforholdene ikke helt gode. Forplejningen beholdtes i Frøken Benthins Pensionat. Den zoologiske Undervisning lededes af Dr. phil. Th. Mortensen, den botaniske af Mag. sc. Henning E. Petersen.

Deltagerne paa 1ste Hold, der varede fra 27de Juni til 16de Juli (begge Dage inkl.), var Studiosi magisterii Frk. E. Bartholin, O. Bøggild, K. Henriksen, H. Jørgensen. Deltagerne paa 2det Hold, der varede fra 25de Juli til 13de August, var Studd. mag. A. G. Hatt, P. Kramp, Frk. S. Petersen, A. I. E. Wahl.

I zoologisk Henseende er Hellebæk i flere Henseender gunstig. Faunaen er rigere end de fleste andre Steder, hvor Kursus'et har fundet Sted, men i den indskrænkede Tid, hvori Kursus varer, kunde en Bestemmelse af alle de fundne Arter ikke gennemføres; Hovedvægten maatte lægges paa en grundigere Gennemgang af Hovedtyperne. Desværre manglede enkelte vigtigere Former (som f. Eks. *Tubularia*, *Ciona*) eller fandtes kun i daarlige Eksemplarer; men til Gengæld findes interessante Former, som vanskelig kan faas andre Steder (som *Balanoglossus*, *Chaetopterus*, *Flabelligera* m. fl.).

Der toges flere Dyreformer, som tidligere ikke vides at være fundne i Øresund (*Spatangus purpureus*, *Spirontocaris lilljeborgii*, *Lycippe labiata*) samt et Par for den danske Fauna nye Former: *Lafoëa pocillum* og den mærkelige Amfipod *Haustorius avenarius*. Nævnes kan ogsaa en *Chironomus*-Larve, som toges paa ca. 10 Favnes Dybde, og som det lykkedes at klække. De hydrografiske Forhold studeredes stadig til Paavisning af Organismernes Afhængighed af Vandets Saltholdighed. I denne Henseende er Stedet særlig gunstigt, idet de hydrografiske Forhold er klare og stærkt udprægede.

Til de botaniske Øvelser indsamledes Materialet paa Sejlture, der dels gik langs Kysten (mellem Ellekilde Hage og Blokhusgrunden ved Marienlyst) dels ud til Skalbunden. Paa de Dage, da man besøgte Kullen, blev dette Klippepartis Fjær-Alger demonstrerede. Algerne findes her dels paa Stene i Fjæren, dels paa Stenrev langs Kysten og paa Skaller paa noget dybere Vand. De sidste huser dog kun ganske faa Arter, Hovedinteressen knytter sig til de to førstnævnte Zoner, hvor Algevegetationen er frodig, men dog kun med faa dominerende Arter (*Fucus vesiculosus* og *serratus*, *Halidrys*, *Chorda filum*, *Furcellaria*, *Ahnfeltia*, *Phyllophora*, *Ceramium rubrum*, *Polysiphonia nigrescens*, *P. violacea*, *Broggiartella*, *Delesseria sinuosa*); mange Former, og det ikke de mindst interessante, er stærkt tilbagetrængte og forekommer kun sjeldnere eller i sygelige Eksemplarer (*Laminaria sanguinea*, *Rhodomela*, *Cystoclonium*, *Spermothamnion*). Det botaniske Plankton er lidet interessant. Desværre er den danske Side af Sundet ret fattig paa Algearter og derfor lovlige mager for Undervisningen af de Studerende.

6. Det ferskvands-biologiske Laboratorium 1909.

(Dr. C. Wesenberg-Lund).

De fysisk-kemiske Undersøgelser i Furesøen fortsattes indtil 31te Juli 1909 (Publication 1912).

En Del supplerende Undersøgelser vedrørende Forsøgsdammene udførtes (Publication 1912).

Af Hensyn til Studierne over *Glyphotælius punctato-lineatus* og *Phrygania grandis* besøgte Dammene regelmæssigt hver 14. Dag hele Aaret igennem (Publication 1910 og 1911).

Studierne over vore Paddelarver fortsattes, men da Lokaliteterne (to Smaadamme, en ved Holte, en ved Fredensborg) ødelagdes, frygter jeg for, at Undersøgelsen maa afbrydes uden at give Resultat.

Thermiske Studier i Littoralregionen i Foraarstiden og Paavisning af meget høje Vandtemperaturer ved lave Lufttemperaturer beskæftigede mig en Del (Publication 1912).

Det lykkedes at erhverve Forstvæsenets Tilladelse til at anvende den ved Hillerød beliggende Funkedam til Laboratoriets Undersøgelser. Der købtes en Baad, og denne lagdes ud paa Søen.

I Omegnen af Hillerød foretoges et meget stort Antal Ekskursioner, og der paabegyndtes Studier over vore Vandinsekters Biologi, særlig deres Parrings- og Æglægningsforhold. Ud af disse Studier fremgik en Række Publicationer i 1912 og 1913. Som Følge af Ekskursionerne og deres Udbytte voksede Samlingen meget stærkt.

Endvidere foretoges en Række Rejser til Møen og forskellige Dele af Midt- og Sydsjælland; efter Opfordring af Dr. Nordqvist, Lund, besøgte den nyoprettede Fiskeristation i Aneboda sammen med Professorerne W. Wiren fra Upsala og Wallengren fra Lund.

Laboratoriet blev i Aarets Løb besøgt af stud. mag. Henriksen, stud. mag. Boye Petersen og Dr. Bøving.

Efter Planktoninvestigations Publikation fik jeg fra Dr. Gunnar Anderssen Anmodning om at skrive en længere Artikel om Grundtrækkene i Ferskvandsplanktonets Biologi og Geografi. Denne udkom i »Ymer« 1908. Kort efter forespurgte Sir John Murray, om jeg i stærkt forøget Form yderligere vilde udgive den i hans store Hovedværk: Bathymetrical Survey of the freshwater locks of Scotland. Samtidig skulde Afhandlingen ligeledes i udvidet Form efter Anmodning af Prof. C. Schröter (Zürich) udkomme paa Tysk i Intern. Revue. En uforholdsmæssig lang Tid af Arbejdsaaet medgik til Udarbejdelsen af disse Oversættelser, der udkom 1910; en ungarsk Oversættelse, der publiceredes 1910, har jeg intet haft at gøre med.

I Aarets Løb er fra Laboratoriet i øvrigt publiceret: Boysen Jensen: Ueber Steinkorrosion an den Ufern von Furesø, Intern. Revue, Vol. II p. 163—173; C. Wesenberg-Lund: Beiträge zur Kenntniss des Lebenszyklus der Zæochloretten, ibd. p. 153—162; Samme: Ueber die praktische Bedeutung der jährlichen Variationen in der Viscosität des Wassers, ibd. p. 231—233; Samme: Ueber pelagische Eier, Dauerzustände und Larvenstadien der pelagischen Region des Süßwassers, ibd. p. 424—448; Samme: Grundtrækkene i Ferskvandsplanktonets Biologi og Geografi, »Ymer« 1909 p. 90—133; Samme: Om Lim-

nologiens Betydning for Kvartærgeologien, Geolog. Fören. i Stockholm Förhandlingar 1909 p. 449—470.

7. Det ferskvands-biologiske Laboratorium 1910.

(Dr. C. Wesenberg-Lund).

Materialet til de fysisk-kemiske Undersøgelser i Furesø bearbejdedes for mit Vedkommende og gjordes færdigt. (Publication 1912).

Et meget stort Antal — i Sommerhalvaaret næsten daglige — Ekskursioner foretoges i Omegnen af Frederiksborg. Paa disse Ekskursioner indsamledes et meget betydeligt Materiale, der skulde tjene til Belysning af Vandinsekternes Biologi. En Mængde biologiske Iagttagelser over netspindende Phryganeer, Vandkalvelarver, Guldsmede, Vandkærere og andre Vandinsekter, særlig over deres Æglægnings- og Forplantningsforhold anstilledes. Desuden fortsattes biologiske Studier over Paddelarver og over Stralioles aloides, saavel som over Littoralregionens Temperaturforhold.

Der er endvidere med Insekt-biologiske Studier for Øje foretaget adskillige Rejser til Køgeaa, Susaa, Sorø, og der er udført mange Skrabninger fra Motorbaad paa Furesø.

I 14 Dage undersøgte særlig visse Vandinsekters Biologi i de udstrakte Tidsvilde-Tibirke moser.

Det indsamlede Materiale er nu saa stort, at alt i Laborativærelset er overfyldt.

I August deltog jeg i Geologkongressen i Stockholm.

Laboratoriet har været besøgt af de studerende Boye Petersen, Kramp og Henriksen. Af Udlændinge har Dr. Knut Dahl, Norge, Professor A. Penck, Berlin, og Dr. Falkenstiern, Lund, aflagt Besøg.

Der er publiceret følgende Arbejder: Wesenberg-Lund: Grundzüge der Biologie und Geographie des Süßwasserplanktons nebst Bemerkungen über Hauptprobleme zu künftigen limnologischen Forschungen, Intern. Revue, Leipzig. Supph. p. 1—44; Samme: Summary of our Knowledge regarding various limnological problems. J. Murray: Bathymetrical Survey of the freshwater locks of Scotland, V. I. p. 374—438; Samme: Ueber die Biologie von *Glyptotendipes punctatolineatus*, Intern. Revue, Leipzig p. 93—128; Samme: Ueber die süßwasserbiologischen Forschungen in Dänemark, ibd. p. 128—135; Samme: Ueber eine eventuelle Brutpflege bei *Gordius aqualicus*, ibd. p. 122—127; Samme: Ueber die Respirationsverhältnisse bei unter dem Eise überwinterten luftatmenden Wasserinsecten, ibd. p. 467—486.

Fra Laboratoriet er endvidere udkommet: Ussing: Beiträge zur Biologie der Wasserwanze: *Aphelocheirus Montandoni*, p. 115—121; Bøving: Natural history of the larvæ of *Donaciinæ*-Supplem., p. 1—108.

8. Det mineralogiske Museum 1910.

(Professor, Dr. N. V. Ussing).

I. Ordnings- og Bestemmelsesarbejder ved Museets Hovedsamlinger.

Den i forrige Aarsberetning omtalte Nyordning af en større Del af Museets Hovedsamlinger, som blev muliggjort ved ekstraordinær Bevilling til

II Inventarets Udvidelse, er i Løbet af 1910 bleven gennemført for Samlingen af Bjergarter fra Grønland. Denne Samling var hidtil saaledes anbragt, at af hver enkelt Ekspeditions Indsamlinger fandtes for sig. Den er nu bleven helt igennem revideret og ordnet geografisk, idet den har faaet den fornødne Plads i de i Bjergartsalen opstillede ny Vægskuffedarier. Af andre Mineral- og Bjergartsamlinger vedrørende Arbejdet er i Aarets Løb, foruden Indordningen af de talrige Nyerhvervelser, udført følgende videnskabelige Bestemmelsesarbejder: petrografiske Undersøgelser af sydgrønlandske Bjergarter (Bestyreren) og mineralogiske Undersøgelser af Kryolit, Perovskit, Boracit, Mikroklin, Britholit og Apophyllit (Docent Bøggild).

Inspektøren for de palæontologiske Samlinger har videnskabelig bearbejdet en Del af de af »Danmark Ekspeditionen til Grønlands Nordøstkyst« indbragte Jura- og Kridttids-Forsteninger. Iøvrigt er Aarets palæontologiske Nyerhvervelser indordnede paa sædvanlig Maade, saaledes at Originalstykker til ny beskrevne Arter af Forsteninger indregistreres og opstilles i en særskilt Afdeling; denne indeholdt ved Aarets Udgang 568 Originalstykker.

Med Honorar af Moltkes Legater har Cand. polyt. Chr. Christensen og Dr. C. Winther udført kemiske Mineralanalyser, og Mag. sc. C. T. Bartholin Bestemmelser af grønlandske Planteforsteninger. Af Niels Brocks Legater er som sædvanlig bekostet Erhvervelse og Ordning af Prøver fra danske Boringer.

II. Afgivelse af Undervisningssamlinger og Dubletter.

Til Undervisningsbrug er gratis sammenstillet og afgivet Samlinger af Mineraler, Bjergarter og Forsteninger til følgende Skoler og Undervisningsanstalter:

Randersgades Kommuneskole og Skolen for Vanføre, København; Nyelandsvejs Kommuneskole og Henrik Madsens Skole, Frederiksberg; Aaby Folkehøjskole; Antvorskov Folkehøjskole; Hinnerup Realskole; Højme Skole; Karise Skole; Lollands Folkehøjskole; Løgstor kommunale Realskole; Millinge Skole; Nykøbing F. Realskole; Rødby Udflytterskole; Svendborg private Mellem- og Realskole; Tarm private Realskole.

Endvidere er til den ny tekniske Højskole i Trondhjem gratis afgivet en større Samling Mineraler og Bjergarter fra Danmark og Bilande, og til Islands naturhistoriske Forening i Reykjavik en lignende Samling.

Til videnskabelig Undersøgelse er afgivet: grønlandske Mineraler til Professor P. Groth i München, Professor Zambonini i Sassari og Professor Tsjervinsky i Novotsjerkask, samt tertiære Lerarter til Dr. Atterberg i Kalmar.

Som Bytte for modtagne Museumsgenstande er afgivet: en større Samling grønlandske Planteforsteninger til Universitetet i Kristiania; nogle tyske Tertiærforsteninger til Mr. Harmer i Norwich; forskellige Mineraldubletter til Kontorchef Sæbye i København, Lærer F. Kristensen i Tørring, Ingeniør Oakenfull i Dublin og Ingeniør Mancher i München.

III. Museets og Undervisningens Benyttelse.

For Offentligheden har Museet som sædvanlig været aabent hver Søndag og Fredag. Antallet af Besøgende i 1910 har været 2,126. Udenfor den

sædvanlige Aabningstid har Museet været besøgt af adskillige udenlandske Videnskabsmænd samt Skoler og Selskaber fra Indlandet.

Til videnskabelig Bearbejdelse udenfor Museet har været udlaant Plante- forsteninger fra Nordøstgrønland til Professor Nathorst i Stockholm, forskellige Tertiærforsteninger til Mr. Harmer i Norwich; endvidere forskellige grønlandske og islandske Forsteninger til Cand. mag. Ad. Jensen, Dr. Nordmann og Museumsinspektør Winge i København.

Følgende Forelæsninger og Øvelser er holdte paa Museet:

A. *I Foraarshalvaaret* har Bestyreren holdt Forelæsninger over Mineralogi for studiosi magisterii (11 Tilhørere), Eksaminatorier i Geologi (37 Deltagere) og Øvelser i Mineralbestemmelse (2 Deltagere); Docent Bøggild har holdt Øvelser i Mineralogi og Eksaminatorier i Geologi for Fabrik- ingeniører (22, henholdsvis 21 Deltagere).

B. *I Efteraarshalvaaret* har Bestyreren holdt Forelæsning over Geologi for Begyndere (82 Tilhørere), Forelæsning over stratigrafisk Geologi for studd. mag. (17 Tilhørere) og Øvelser for viderekomne (3 Deltagere); Museumsinspektør Ravn har holdt Forelæsninger over danske Forsteninger (10 Tilhørere) og Docent Bøggild over Geologi for Fabrikingeniører (42 Tilhørere). — Studiesamlingerne er i Aarets Løb benyttede af 47 Studerende.

Der er afholdt Undervisningsekskursioner til Stevns Klint (41 Deltagere) og til Kullen (11 Deltagere).

IV. Museets Tilvækst.

Mineralsamlingen har modtaget som Gave fra Professor Edv. Ehlers forskellige Mineraler fra Sydafrika og Alaska, fra Museet i Helsingfors Hackmannit fra Kola, fra Bygningsteknisk Skole Bauxit fra Georgia, fra Cand. mag. E. Nørregaard forskellige Mineraler fra de gamle Miner i Omegnen af Drammen, fra Stud. polyt. H. C. Koefoed Gipskrystaller i Svovlkis fra Stevns Klint, fra Grosserer E. Bay siamesisk Tinnalm, fra Professor E. Warming Stensalt fra Tunis, fra Amanuenses J. Schetelig i Kristiania Blomstrandin fra Sætersdal og fra Konstruktør K. Mogensen forskellige kinesiske Mineraler. Pseudometeoriter er modtagne af Krydstoldassistent J. P. Banke i Faaborg, Redaktør Fr. Opffer i Køge og Husmand Jens Nielsen, Aagaardshus ved Skibehund. Ved Bytte med Kontorchef C. Sæbye er erhvervet Pseudogaylussit fra Clyde. Ved Køb er erhvervet et større Antal Mineraler, hvoraf navnlig maa fremhæves Koboltglans fra Sverig og rosenrød Beryl fra Californien.

Bjergartsamlingen har modtaget som Gave fra Nationalmuseet Pimpsten fra en Jættestue i Øster Hanherred, og fra Kristiania Universitets Mineralkabinet Natrongranit med Elpidit; endvidere fra Statskonsulent H. Faber Granit fra Cornwall, fra Cand. mag. E. Nørregaard Granit fra Øfvedskloster i Skaane og laplandske Bjergarter, fra Dr. V. Nordmann en stor Prøve af svensk lagdelt Ler og fra Konstruktør K. Mogensen en Del løse Sten fra Vendsyssel. Ved Køb er erhvervet en meget stor, poleret Plade af finsk Kuglegranit. Ved Indsamling er tilkommet en stor Samling svenske Bjergarter og Malme, indsamlede under de med den internationale Geologkongres i Sverig forbundne Ekskursioner, i hvilke de til Museet knyttede Videnskabsmænd deltog.

Samlingen til dynamisk Geologi har som Gaver modtaget forskellige

engelske Konkretionsdannelse fra Statskonsulent H. Faber, og Porfyr med Forvittringsfænomener fra Docent R. H. Stamm.

Samlingen fra Island, Færoerne og Kolonierne har som Gave modtaget en større Samling af islandske Bjergarter fra Dr. phil. P. Harder. Ved Køb er erhvervet forskellige Mineraler fra Julianehaabegnen.

Den palæontologiske Samling har som Gave fra den danske Regerings Landbrugskonsulent i London, Cand. polyt. H. Faber, modtaget en meget stor og værdifuld Samling af særdeles vel bevarede Forsteninger fra de engelske Kridtaflejringer, samt fra Læge C. Malling en Samling smukke Plante-forsteninger fra Ræt-Liasformationen i Skaane. Andre Gaver er modtagne fra Prof. Edv. Ehlers, Konstruktor K. Mogensen, Dr. phil. V. Nordmann og Zoologisk Museum. Ved Køb er erhvervet en Del forstenede Bløddyr fra udenlandske Jura- og Tertiæraflejringer samt en lille Samling Ræt- og Kridtplanter fra Bayern og Nordamerika. Ved Indsamling er tilkommet en Samling Forsteninger fra Spitzbergen (Inspektorerne Hintze og Ravn).

Den danske Samling er bleven forøget med Forsteninger og Stenartsprøver ved Gaver fra følgende: Forpagter Christiani, Dr. phil. N. E. K. Hartz, Stud. mag. Hatt, Inspektør Hintze, Etatsraad H. R. Hiort-Lorenzen i Roskilde, Brudmester Jensen i Faxe, Kommunelærer O. Kjems i Odense, Stud. mag. Kramp, Lærer Frode Kristensen i Tørring, Læge C. Malling, Konstruktor K. Mogensen, Provst Th. Møller i Ølby ved Struer, Korpslæge Brünnich Nielsen, Journalist K. A. Petersen i Nexø, Fhv. Lærer S. Pindborg, Ingeniør K. Reimann, Fabrikbestyrer F. G. Sand i Aarhus, Fabrikant S. P. Schmidt i Esbjerg, Docent R. H. Stamm, Sognepræst Chr. Steffensen i Hald ved Randers, Træhandler N. Sørensen i Lem ved Skive, Apoteker Teilman-Friis i Hellerup, Fabrikant T. Tulinius, Stud. polyt. Tulstrup, Gaardejer Kr. Larsen Vestergaard i Ulfborg, Veterinær- og Landbohøjskolen, Montør H. Viehweg, Maler A. Wiggers i Sdr. Bjært ved Kolding, Læge V. Wilkens i Balling ved Skive, Postmester Winther i Hornbæk, Gaardejer H. P. Vyff i Vonsild ved Kolding, Zoologisk Museum, Cand. polyt. E. Østrup samt Deltagere i Dansk geologisk Forenings Ekskursioner. — Som en i videnskabelig Henseende særlig interessant Gave maa nævnes afdøde Prof. Emil Chr. Hansens Samling af Plante- og Dyrerester fra danske Tørvemoser, skænket af hans Dødsbo. Ligesom i tidligere Aar er Museet ogsaa i Aar ved Direktør J. Rosenbergs Velvilje kommen i Besiddelse af en større Samling oligocæne Forsteninger fra Cilleborg ved Mariager Fjord. — Ved *Bytte* er erhvervet Opal i Koralkalk fra Faxe.

Ved Køb er Samlingen forøget med Knogler af Fisk samt Kindtænder af Elsdyr fra den interglaciale Mergel ved Hørrup, en Stødtand af Elefant fra Kongsnæs ved Stubbekøbing, en ejendommelig formet Flintknold, Forsteninger i løse Grønsandsblokke fra Gedser, oligocæne Forsteninger fra Branden Teglværk i Salling samt en større Samling Hvalknogler og andre Forsteninger fra Glimmerleret ved Gram i Slesvig. Ved *Indsamlinger* er tilkommet forsteningsførende Kridt- og Paleocænblokke fra Klintebjerg i Odsherred, Forsteninger fra Glimmerleret ved Esbjerg, fra de øvre Graptolitis-kifre paa Bornholm samt fra Kridtformationer ved Faxe.

Haandbiblioteket er bleven forøget med ialt 359 Bind og Særtryk, nemlig 36 Tidsskrifter og lærde Institutioners Publikationer (154 Bind), hvoraf 25 (101 Bind) er Gaver, og 205 enkelte Bøger og Særtryk, hvoraf 124 Gaver.

Desuden er som Gave modtaget 44 topografiske Kortblade. Ved testamentarisk Bestemmelse af afdøde Professor Emil Chr. Hansen fik Museet Ret til forlods at udtage af dennes efterladte Bogsamling paa det geologiske Omraade, hvad Museet maatte have Brug for og »til en af det selv fastsat lav Pris«, en Tilladelse hvoraf det har gjort Brug for 57 enkelte Bøgers og Særtryks Vedkommende. De betydeligste Gaver er modtagne fra Videnskabernes Selskab (69 Bind og 44 Kort) og fra Dr. K. J. V. Steenstrup (27 Bind). De øvrige Gaver til Haandbiblioteket er modtagne fra følgende Institutioner og Personer: Universitetet, Botanisk Have, Zoologisk Museum, Universitets Biblioteket, det kgl. Bibliotek, Kommissionen for Ledelsen af de geologiske og geografiske Undersøgelser i Grønland, Kommissionen for Danmarks geologiske Undersøgelse, Kommissionen for Havundersøgelser i de danske Farvande, Dansk geologisk Forening, Hedeselskabet, Dansk Ingeniørforening, Det internationale Katalog, Lunds Geologisk-Mineralogiska Institution, Geologiska Föreningen i Stockholm, Universitetetsbiblioteket i Upsala, Rijksopsporing van Delfstoffen (Haag), Portugals geologiske Undersøgelser, de forenede Staters geologiske Undersøgelser, Smithsonian Institution, Augustana College i Illinois, Field Museum i Chicago, Louisiana State Museum, Missouri Bureau of Geology and Mines, Western Australia Geological Survey; Dr. Berger (Magdeburg), Docent O. B. Bøggild, Dr. Grönwall, Dr. Harder, Frau Kommerzienrat Hauswald (Magdeburg), Museumsinspektør Hintze, Cand. mag. Ad. S. Jensen, Professor Jungersen, Læge C. Malling, Statsgeolog Milthers, Cand. mag. Nørregaard, Direktør, Dr. Topsøe, Professor Ussing, Director W. A. J. M. van Waterschoot van der Gracht, Dr. Artur Weiss (Hildburghausen), Professor Zeuthen.

Til *Forelæsningsbrug* er af Docent R. H. Stamm skænket 29 Fotografier og Lysbilleder; anskaffet er 36 Lysbilleder, hvorefter Samlingen af Lysbilleder til geologisk Undervisning ialt tæller 831 Stykker.

V. Videnskabelige Arbejder.

Af videnskabelige Publikationer, som helt eller delvis vedrører Museets Samlinger, er i Aarets Løb udkommet: C. Dreyer, V. Goldschmidt und O. B. Bøggild, Ueber Albit von Grønland (Neues Jahrbuch für Mineralogie, Beil.-Bd. 29); K. Brünnich Nielsen, Om det i Københavns Havn ved Knippelsbro fundne yngste Danien (Meddelelser fra Dansk Geol. Foren. Nr. 16); H. Winge, Om Plesiocetus og Squalodon (Vidensk. Meddel. fra naturhistorisk Foren. for Aaret 1909); A. G. Nathorst, Ueber die Gattung Nilssonina (K. Svenska Vetenskaps Akademiens Handlingar Bd. 43); O. B. Bøggild, Ueber die Krystallform des Mikroklin (Zeitschrift für Kristallographie Bd. 48).

9. Det kemiske Laboratorium 1909—10.

(Professor, Dr. Einar Büllmann).

Undervisningen i Laboratorierne benyttedes i Efteraarshalvaaret 1909 af 201 Studerende med 496 ugentlige Arbejdsdage, i Foraarshalvaaret 1910 af 186 Studerende med 349 ugentlige Arbejdsdage. Friplads havde heraf i hvert af Halvaarene 15 Studerende. Laboratoriets nyoprettede Afdeling for videregaaende Undervisning i organisk Kemi blev taget i Brug den 6te

2 September 1909 og var besøgt i Efteraarshalvaaret 1909 af 24 Polyteknikere,
 i i Foraarsalvaaret 1910 af 23 Polyteknikere. I Undervisningsarbejdet deltog
 I Inspektør, cand. polyt. *Aage Kirschner*, Dr. phil. *Chr. Winther*, Dr. phil.
 I *Niels Bjerrum* og Cand. polyt. *V. Farsøe*.

De under Laboratoriet henlagte Eksaminatorier over Kemi afholdtes
 v ved Hjælp af Assistenterne Dr. phil. *Chr. Winther* og Dr. phil. *N. Bjerrum*.
 I I Efteraarshalvaaret 1909 (uorganisk Kemi) deltog 95 Studerende, i For-
 s aarsalvaaret 1910 (organisk Kemi) 120, fordelte i hvert Halvaar paa 4 Hold
 s à 3 ugentlige Timer.

Laboratoriets Auditorier og Forelæsningsmateriel har foruden til de an-
 førte Eksaminatorier været benyttet til de af Laboratoriets Bestyrer afholdte
 H Eksaminatorier over organisk Kemi for viderekomne (Efteraar 1909) og
 H Forelæsninger over organisk Kemi (Foraar 1910) samt til Kollokvier over
 H Kemi.

Personalia. Den 1ste December 1909 fratraadte stud. mag. Rørdam
 2 Stillingen som Assistent ved Laboratoriet, hvorefter stud. mag. Frk. Ulla
 2 Starcke ansattes i den derved ledigblevne Stilling.

Økonomiske Forhold. Laboratoriet har foruden sin ordinære Indtægt i
 A Aarets Løb haft en Tillægsbevilling paa 3,500 Kr., især til Fuldendelse af
 I Installationerne i Anledning af Udvidelsen af Laboratoriets Undervisnings-
 o omraade, og et ekstraordinært Tilskud paa 2,000 Kr. til Anskaffelse af fast
 I Inventar.

10. Det theologiske Laboratorium 1909—10.

(Professor J. C. Jacobsen).

Øvelser holdtes saavel i Efteraarshalvaaret som i Foraarsalvaaret af
 3 Lærere med ialt 6 Timer ugentlig. Adgangsberettigede var i Efteraars-
 d halvaaret 51, i Foraarsalvaaret 53 Studerende. Ifølge den i Lokalet frem-
 d lagte Protokol var det gennemsnitlige daglige Besøg i de Maaneder, da der
 d holdtes Øvelser, henholdsvis ca. 7 og ca. 8 Studerende.

Bogsamlingen blev i Aarets Løb forøget med 61 Værker paa ialt 156
 I Bind, der fordeler sig saaledes paa de forskellige Grupper:

	Værker	Bind
Fælles.....	2	50
Nye Testamente.....	13	21
Gamle Testamente.....	20	31
Systematik.....	8	35
Kirkehistorie.....	18	19

Det til Laboratoriets Drift for Finansaaret 1909—10 bevilgede Beløb,
 I 1,400 Kr., er anvendt saaledes:

Bogkøb.....	880 Kr. 18 Øre
Indbinding.....	213 — 32 —
Assistance, Rengøring, Inventar.....	306 — 50 —
Ialt....	1400 Kr. » Øre

11. Det juridiske Laboratorium 1909—10.

(Professor, Dr. H. Munch-Petersen).

Laboratoriets Lærerraad bestaar af alle Lærere, der medvirker ved Laboratoriet; som dets Forstander har fungeret Professor Munch-Petersen. Der er af de forskellige Lærere under Fakultetet holdt: i Efteraarshalvaaret 1909 6 Øvelsesrækker med 10 Timer ugentlig og i Foraarsshalvaaret 1910 7 Øvelsesrækker med 17 ugentlige Timer. I Universitetsaaret 1909—10 har 325 løst Adgangskort til Laboratoriet.

Den aarlige Bevilling paa 4500 Kr. fordeles sig for Finansaaret 1909—10 paa følgende Maade:

Leje af Lokale m. m.	1931	Kr.	40	Øre
Bøger.....	245	—	56	—
Indbinding.....	337	—	55	—
Den praktiske Docent.....	500	—	»	—
Personlig Assistance, Rengøring m. m.....	1057	—	97	—
Belysning.....	136	—	45	—
Papir, Porto o. lign.	291	—	07	—
Ialt....	4500	Kr.	»	Øre

12. Det filologisk-historiske Laboratorium 1909—10.

(Professor, Dr. J. L. Heiberg).

Laboratoriets Lærerraad har bestaaet af Professorerne Gertz, Steenstrup, Erslev, Høffding, Wimmer, Thomsen, Møller, Paludan, Jespersen, Nyrop, Heiberg, Fridericia, Wilkens, Jónsson, Drachmann og V. Andersen, samt Docenterne Sandfeld Jensen, Orlík, Dahlerup, Sarauw og Grønbech. Som Forstander fungerede Professor Heiberg.

Om Virksomheden kan meddeles følgende. I Efteraaret 1909 holdt 9 Lærere 10 Øvelsesrækker med 20 Timer ugentlig. En Kreds af Studerende afholdt Fællesøvelser 1 Time ugentlig. I Foraarsshalvaaret 1910 holdt 7 Lærere 7 Øvelsesrækker med 14 Timer ugentlig. Til Laboratoriet havde i 1909—10 297 Studerende Adgang, og Laboratoriet har været aabent i 234 Dage. Den Protokol, som er fremlagt i Læsesalen, viser et samlet Antal Besøgende af 8599. I de Maaneder, da der holdtes Øvelser, blev Læsesalen benyttet af ca. 43 Studerende daglig. Laboratoriet har i Aarets Løb modtaget Boggaver fra følgende Institutioner: Universitetet, det kongelige Bibliotek, Videnskabernes Selskab, Statens statistiske Bureau, Selskabet til historiske Kildeskrifters Oversættelse, den Arnamagnæanske Kommission, Selskabet for Fædrelandets Historie og Sprog, Historisk Forening, den norske historiske Kildeskriftskommission, Redaktionen af Nordisk Tidsskrift for Filologi, Gads Boghandel; og fra følgende enkelte Mænd: Professorerne J. Steenstrup, Kr. Erslev, Kr. Nyrop, O. Jespersen, J. L. Heiberg, V. Thomsen og O. Schröder (i Berlin), Dr. phil. J. Lindbæk, Dr. phil. G. Schütte, Stud. mag. G. R. Vøhtz og Hr. R. Brandstetter paa Madagascar.

I Aarets Løb er Bogsamlingen bleven forøget med 539 Bind, deraf 191 nye Værker, fordelte saaledes paa Afdelingerne:

	Værker	Bind
Fælles	1	9
Nordisk	38	73
Tysk	38	157
Engelsk	29	101
Romansk	30	50
Klassisk	27	76
Sprog, Alm. og smlgn.	4	8
Historie	13	39
Filosofi	11	26
Ialt	191	539

Laboratoriets Indtægt udgjorde:

Aarlig Bevilling	3500 Kr.	»	Øre
Salg af en Dublet	9	—	72 —
Ialt	3509 Kr.	72	Øre

Pengene er anvendt saaledes:

A. Assistent, Rengøring etc.	692 Kr.	50	Øre
B. Papir, Porto etc.	108	—	56 —
C. Bogkøb	2212	—	40 —
D. Indbinding	496	—	26 —
Ialt	3509 Kr.	72	Øre

— I Tilknnytning til den i Univ. Aarb. 1898—99 S. 244 givne Meddelelse om Besættelsen af Stillingen som Assistent ved Laboratoriet skal her anføres de indtil Udgangen af det akademiske Aar 1909—10 indtrufne Forandringer i Besættelsen. Cand. mag., nu Bibliotekar ved Universitetsbiblioteket, Alfr. Krarup beklædte Stillingen fra 1ste Marts 1899 til 1ste Februar 1909, da han efter eget Ønske fratraadte; dog fungerede Cand. mag. Raphael Meyer som Assistent under hans Fraværelse i Udlandet i Tiden September 1902—August 1903. Til Assistent antog Forstanderen derefter fra 1ste Februar 1909 Underbibliotekar ved Universitetsbiblioteket Mag. art. J. C. Kall, der efter eget Ønske fratraadte 1ste Juni 1910; til hans Afløser antog Forstanderen fra samme Dag Cand. mag. E. Spang Hanssen.

13. Den Arnamagnæanske Stiftelse 1910.

(Eforer: Professorerne, Dr. Ludv. Wimmer og Dr. Johs. Steenstrup).

Den Arnamagnæanske Kommission har i Aaret 1910 udgivet 2det Hæfte af Professor F. Jónssons Udgave af den Norsk-islandske Skjaldedigtning, omfattende Ark 12—26, A—B. Det Arnamagnæanske Stipendium er fra 1ste Januar 1911 fornyet paa 2 Aar for den tidligere Indehaver Mag. art. B. Th. Melsted.

Angaaende Samlingens Benyttelse fremhæves:

Til Brug paa Læsesalen er for besøgende fremtaget 553 Voll. (302 Folia-
anter, 263 Kvarter, 46 Oktaver, 36 af Tillægssamlingerne, 6 Diplomfascikler).
Der er af 50 besøgende aflagt 347 Besøg; af de besøgende var 15 Udlændinge
(3 Amerikanere, 4 Nordmænd, 1 Russer, 3 Svenske, 4 Tyske). Fra Haand-
skriftsamlingen er i Aarets Løb bortlaant 52 Voll. foruden et større Antal
islandske Diplomafskrifter (22 Foliaanter, 17 Kvarter, 4 Oktaver, 2 af Tillægssam-
lingerne, 7 Diplomfascikler), henholdsvis 28 til det kgl. Bibliotek (for
en Del til Fotografering), 6 til Landsbiblioteket i Reykjavik, 3 til Hamburg
Stadtbibliothek, 1 til Kristiania Universitetsbibliotek, 5 til Upsala Universi-
tetsbibliotek, 9 til herværende Privatmænd (heraf 7 til Universitetsbrug),
endvidere til Landsarkivet paa Island de nævnte Diplomafskrifter. Ved
Aarets Udgang var i Udlaan 33 Numre.

VIII. Det akademiske Legat- og Stipendievæsen.

1. Valg af Eforer.

Ved Professor, Dr. theol. P. Madsens Afgang fra Universitetet blev
hans Eforater fordelt saaledes:

Til Efor for Winstrup-Resens Rejsestipendium og for Domus regiæ
stipendium valgte det theologiske Fakultet 1. Decbr. 1909 Professor J. C.
Jacobsen.

Til Efor for Biskop Brochmands Enkes Legat til Studenter og for
O. S. Wads Legat valgte Fakultetet 1. Decbr. 1909 Professor O. V. Am-
mundsen.

Til Efor for J. O. Bangs Legat og Rosborgs Legat valgte Fakultetet
1. Decbr. 1909 Professor, Lic. theol. Fr. Torm.

Til Efor for Bircherods Legater, Th. Friis' Legat, Hammerichs Le-
gat, Ingestrup-Lunds Legat, Mallings Legat og Suhrs Legat valgte Kon-
sistorium 16. Marts 1910 Professor J. C. Jacobsen. Da Professor Madsen
havde ønsket sig fritaget ogsaa for de sidstnævnte Eforater forinden sin
Afgang, overdrog Konsistorium 17. Novbr. 1909 den midlertidige Bestyrelse
af dem til Referendarius consistorii Professor, Dr. jur. V. Bentzon.

— Efter Professor, Dr. med. J. P. Bjerrums Afgang fra Universi-
tetet valgte det lægevidenskabelige Fakultet 4. Marts 1910 Professor, Dr.
med. Th. Rovsing til Efor for Studsgaards Legat.

— Efter Professor, Dr. phil. & math. H. G. Zeuthens Afgang fra
Universitetet valgte Konsistorium 17. Marts 1910 Professor, Dr. phil. & sc.
H. Jungersen til Efor for følgende hidtil af Professor Zeuthen bestyrede
Legater: Caspar Bartholins Legat, Cosmianum legatum, H. Fuirens Le-
gat, Grønbechs Legat, v. Havens Legat, Longberigs Legat (Stipendium
Longomontanum), Medeanske Legat, Tonboes Enkes Legat og Thotts Legat.

— Om Bestyrelseskomiteen for Kommunitetets Stipendievæsen se
foran S. 1124.